

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Медичний інститут

Кафедра терапевтичних дисциплін

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Іщенко Н.М.

“ ” _____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Внутрішня медицина (у тому числі інфекційні хвороби та епідеміологія, клінічна фармакологія)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 221 «Стоматологія»

Розробник	Свердлова М.В.	_____
Зав. кафедри розробника	Зак М.Ю.	_____
Гарант освітньої програми	Єлінська А.М.	_____
Директор інституту	Грищенко Г.В.	_____
Начальник НМВ	Алексєєва А.О.	_____

Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Внутрішня медицина, у тому числі клінічна фармакологія, клінічна імунологія, професійні хвороби	
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»	
Спеціальність	221 «Стоматологія»	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	Медицина	
Рівень вищої освіти	Магістр	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Курс навчання	3-й	
Навчальний рік	2022-2023	
Номери семестрів:	Денна форма	Заочна форма
	6-й	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	6 кредитів (3,75 / 2,25) / 180 годин	
Структура курсу: – лекції – практичні заняття – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	20 год.	
	80 год.	
	80 год.	
Відсоток аудиторного навантаження	56,0%	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	Атестація за 9-й семестр	
Форма підсумкового контролю	Екзамен – 10-й семестр	

1. Мета, завдання та заплановані результати навчання

Метою викладання/вивчення навчальної дисципліни «Внутрішня медицина, у тому числі клінічна фармакологія, клінічна імунологія, професійні хвороби» є опанування студентами методів і прийомів клінічного обстеження хворого, особливості професійного спілкування лікаря з пацієнтом, суб'єктивних та об'єктивних проявів захворювань (симптоми і синдроми), причин та механізмів їх виникнення і розвитку (семіологія) з метою встановлення діагнозу, тактики лікування, профілактичних заходів на стаціонарному етапі лікування пацієнта.

Студенти вивчають сучасну практику внутрішньої медицини шляхом курації переважно госпіталізованих хворих з основними симптомами та синдромами, різноманітним клінічним перебігом хвороб та їх ускладненнями, на практиці вивчаючи сучасні підходи до діагностики, диференціальної діагностики, лікування та профілактики захворювань та синдромів по кожному з розділів внутрішніх хвороб, існуючі стандарти діагностики та лікування, дані доказової медицини, а також невідкладні стани в клініці внутрішньої медицини.

Студенти удосконалюють теоретичні знання та практичні вміння та навички з питань охорони здоров'я населення у галузі професійних захворювань, клінічної фармакології, клінічної імунології та алергології, діагностики та лікування професійних та алергічних захворювань людини, що є основою діяльності лікаря будь-якого профілю.

Завдання навчання: набуття студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з:

- 1) засвоєння основних принципів проведення обстеження хворого за традиціями вітчизняної терапевтичної школи
- 2) методично правильного проведення розпитування та огляду хворих із патологією внутрішніх органів, алергологічних та імунологічних захворювань
- 3) трактування взаємозв'язку скарг хворого та здійснення попередньої оцінки щодо ураженої системи організму
- 4) узагальнювання результатів розпиту та огляду хворих та вирізнення на їх підставі основних симптомів і синдромів
- 5) аналізування результатів лабораторних та інструментальних досліджень уражених систем
- 6) узагальнювання результатів обстеження уражених систем та вирізнення основних симптомів та синдромів її ураження для постановки правильного діагнозу.
- 7) надання невідкладної медичної допомоги на госпітальному етапі лікування.
- 8) складання плану обстеження хворого, інтерпретувати результати лабораторних та інструментальних досліджень при найбільш поширених захворюваннях у клініці внутрішньої медицини та їх ускладненнях.
- 9) обстеження хворого на те чи інше професійне захворювання, формулювання попереднього діагнозу; призначення необхідних додаткових інструментальних та лабораторних методів обстеження; проведення диференціальної діагностики;
- 10) обґрунтування кінцевого професійного діагнозу; призначення необхідного лікування; вирішення питань експертизи працездатності.
- 11) удосконалення теоретичної та практичної бази в галузі клінічної фармакології.

Передумови вивчення дисципліни (міждисциплінарні зв'язки). Внутрішня медицина, як навчальна дисципліна:

- а) базується на розумінні студентами основних положень і знань з теоретичної медицини та попередніх клінічних дисциплін та інтегрується з цими дисциплінами;

б) створює терапевтичні клінічні основи для подальшого опанування студентами клінічних дисциплін (внутрішня медицина, педіатрія, хірургія, акушерство і гінекологія, інфекційні хвороби, загальна практика (сімейна медицина), паліативна та хоспісна медицина тощо), що передбачає інтеграцію викладання з основними клінічними дисциплінами, вміння використовувати ці знання в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності лікаря;

в) формує терапевтичні основи клінічного мислення;

г) забезпечує можливість проведення терапевтичного аналізу клінічних ситуацій з метою подальшої діагностики, лікування, профілактики хвороб.

Очікувані результати навчання. В результаті вивчення дисципліни студенти мають:

- Оволодіти теоретичними знаннями, необхідними для виявлення захворювань внутрішніх органів та професійних хвороб людини
- Оволодіти практичними прийомами і методами фізикального та лабораторно-інструментального обстеження пацієнтів
- Засвоїти загальних методичних підходів клінічного обстеження хворого
- Діагностики окремих внутрішніх захворювань людини при типових їх проявах
- Формування у студентів морально-етичних та деонтологічних якостей при професійному спілкуванні з хворим
- Обґрунтовувати і формулювати попередній діагноз найбільш поширених захворювань у клініці внутрішньої медицини.
- Скласти план обстеження хворого, інтерпретувати результати лабораторних та інструментальних досліджень при найбільш поширених захворюваннях у клініці внутрішньої медицини та їх ускладненнях.
- Проводити диференціальну діагностику, обґрунтовувати та формулювати клінічний діагноз основних захворювань у клініці внутрішньої медицини.
- Визначати тактику ведення (рекомендації стосовно режиму, дієти, лікування, реабілітаційні заходи) хворого з найбільш поширеними захворюваннями у клініці внутрішньої медицини.
- Призначати немедикаментозне і медикаментозне лікування, в т.ч. прогноз-модифікуюче, найбільш поширених захворювань у клініці внутрішньої медицини.
- Проводити немедикаментозну і медикаментозну первинну та вторинну профілактику основних захворювань у клініці внутрішньої медицини.
- Визначати прогноз та працездатність хворих із основними захворюваннями у клініці внутрішньої медицини.
- Діагностувати та надавати медичну допомогу при невідкладних станах у клініці внутрішньої медицини.
- Застосовувати основні алгоритми інтенсивної терапії невідкладних станів у клініці внутрішньої медицини.
- Виконувати медичні маніпуляції.
- Вести медичну документацію у клініці внутрішньої медицини.
- Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- **ЗНАТИ:**
- Основні правила розпитування та огляду хворого.
- Фізикальні та інструментальні методи дослідження стану бронхо–легеневої системи. Етіологію, патогенез, клініку, діагностику, лікування найбільш розповсюджених захворювань дихальної системи.

- Фізикальні та інструментальні методи дослідження стану кістково – м'язової системи. Етіологію, патогенез, клініку, діагностику, лікування найбільш розповсюджених захворювань серцево – судинної системи.
- Основні методи дослідження органів шлунково–кишкового тракту та системи виділення. Етіологію, патогенез, клініку, діагностику, лікування найбільш розповсюджених захворювань ШКТ та сечовивідної системи.
- Професійні захворювання. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та лікування захворювань.
- Імунологічні та алергологічні захворювання. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика та лікування захворювань.
- Фармакокінетику та фармакодинаміку ліків, які застосовуються при лікуванні захворювань внутрішніх органів .

- **ВМІТИ:**

- вирішувати ситуаційні задачі із визначенням причинних факторів, факторів ризику, головної ланки патогенезу, стадій розвитку, механізмів розвитку клінічних проявів, варіантів завершення, при типових патологічних процесах та найпоширеніших захворюваннях;

- схематично відображати механізми патогенезу та клінічні прояви при захворюваннях;

- аналізувати та інтерпретувати результати дослідження крові, сечі, ліпідограми, електрокардіограми, спірограми, імунограми, гормонального фону;

- ідентифікувати регенеративні, дегенеративні, і форми патологічної регенерації клітин «червоної» і «білої» крові в мазках периферичної крові; інтерпретувати їх наявність чи відсутність в крові;

- на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати стан функціонування органів та систем організму при захворюваннях;

- аналізувати різні варіанти розвитку причинно-наслідкових взаємовідносин в патогенезі хвороб;

- вміти виділити та зафіксувати провідний клінічний синдром , його головну ланку та клінічні ознаки;

- прийняти обґрунтоване рішення для призначення лабораторного та/або інструментального обстеження;

- надавати невідкладну госпітальну допомогу .

- **МАТИ КОМПЕТЕНЦІЇ:**

- про застосування знання з внутрішньої медицини для діагностики, лікувань захворювань внутрішніх органів, пропаганди здорового способу життя, а також для профілактики виникнення і розвитку хвороб;

- про основні перспективні методи дослідження у внутрішній медицині для ранньої діагностики та лікування найбільш розповсюджених захворювань внутрішніх органів згідно уніфікованих медичних протоколів.

Розроблена програма відповідає *освітньо-професійній програмі (ОПП)* та орієнтована на формування *компетентностей*:

- **загальні (ЗК) – ЗК1-ЗК3 ОПП:**

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння

- **фахові (ФК) – ФК1 –ФК6, ФК 11, ФК 16, ФК 18 ОПП:**

- ФК 1. Навички опитування пацієнта.
- ФК 2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.
- ФК 3. Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.
- ФК 4. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань.
- ФК 5. Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні захворювань.
- ФК 6. Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань.
- ФК11. Навички виконання медичних маніпуляцій.
- ФК16. Здатність до визначення тактики ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду.
- ФК18. Здатність до ведення медичної документації.

Відповідно до освітньо-професійної програми очікувані *програмні результати навчання (ПРН)* включають вміння **ПРН11, ПРН13-ПРН18, ПРН21-ПРН28, ПРН30, ПРН 32, ПРН 33, ПРН 35, ПРН 41 ОПП:**

- **ПРН 11:** Збирати дані про скарги пацієнта, анамнез хвороби, анамнез життя (в тому числі професійний анамнез), за умов закладу охорони здоров'я, його підрозділу або вдома у хворого, використовуючи результати співбесіди з пацієнтом, за стандартною схемою опитування хворого. За будь-яких обставин (в закладі охорони здоров'я, його підрозділі, вдома у пацієнта та ін.), використовуючи знання про людину, її органи та системи, за певними алгоритмами:

- збирати інформацію про загальний стан пацієнта (свідомість, конституція) та зовнішній вигляд (огляд шкіри, підшкірного жирового шару, пальпація лімфатичних вузлів, щитовидної та молочних залоз);

- оцінювати психомоторний та фізичний розвиток дитини;

- обстежувати стан серцево-судинної системи (огляд та пальпація ділянки серця та поверхневих судин, визначення перкуторних меж серця та судин, аускультация серця та судин);

- обстежувати стан органів дихання (огляд грудної клітки та верхніх дихальних шляхів, пальпація грудної клітки, перкусія та аускультация легенів);

- обстежувати стан органів черевної порожнини (огляд живота, пальпація та перкусія кишок, шлунку, печінки, селезінки, пальпація підшлункової залози, нирок, органів малого тазу, пальцеве дослідження прямої кишки);

- обстежувати стан кістково-м'язового апарату (огляд та пальпація);

- обстежувати стан нервової системи;

- обстежувати стан сечостатевої системи;

- оцінювати стан внутрішньоутробного розвитку плоду за даними розрахунку маси плоду та аускультация його серцебиття.

- **ПРН 13.** В умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу та серед прикріпленого населення:

- Вміти виділити та зафіксувати провідний клінічний симптом або синдром (за списком 1) шляхом прийняття обґрунтованого рішення, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані фізикального обстеження хворого, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

- Вміти встановити найбільш вірогідний або синдромний діагноз захворювання (за списком 2) шляхом прийняття обґрунтованого рішення, за допомогою співставлення зі стандартами, використовуючи попередні дані анамнезу хворого та дані огляду

хворого, на основі провідного клінічного симптому або синдрому, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

- **ПРН 14.** В умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу:

- Призначити лабораторне та/або інструментальне обстеження хворого (за списком 4) шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі найбільш вірогідного або синдромного діагнозу, за стандартними схемами, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

- Здійснювати диференціальну діагностику захворювань (за списком 2) шляхом прийняття обґрунтованого рішення, за певним алгоритмом, використовуючи найбільш вірогідний або синдромний діагноз, дані лабораторного та інструментального обстеження хворого, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

- Встановити попередній клінічний діагноз (за списком 2) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу, використовуючи найбільш вірогідний або синдромний діагноз, дані лабораторного та інструментального обстеження хворого, висновки диференціальної діагностики, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

- **ПРН 15.** Визначати необхідний режим праці та відпочинку при лікуванні захворювання (за списком 2), у умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, у т. ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

- **ПРН 16.** Визначати необхідне лікувальне харчування при лікуванні захворювання (за списком 2), в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, у т. ч. у польових умовах на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

- **ПРН 17.** Визначати характер лікування (консервативне, оперативне) захворювання (за списком 2), в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, у т. ч. у польових умовах на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами. Визначати принципи лікування захворювання (за списком 2), в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, у т. ч. польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

- **ПРН 18.** Встановити діагноз (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини, за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, закладі охорони здоров'я, його підрозділі), у т. ч. в умовах надзвичайної ситуації, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу, використовуючи стандартні методики фізикального обстеження та можливого анамнезу, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

- **ПРН 21.** Організувати проведення лікувально-евакуаційних заходів серед населення та військовослужбовців, в умовах надзвичайної ситуації, у т. ч. у польових

умовах, під час розгорнутих етапів медичної евакуації, з урахуванням існуючої системи лікувально-евакуаційного забезпечення.

- **ПРН 22.** Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувальної установи, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та використовуючи стандартні методики.

- **ПРН 24.** В умовах лікувальної установи на підставі анамнестичних даних, загального огляду та гінекологічного обстеження жінки, використовуючи знання про репродуктивні органи жінки, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, з використанням стандартної процедури:

- проводити оцінку пацієнтки та медичних критеріїв прийнятності методу контрацепції;
- визначати план обстеження пацієнтки перед вибором методу контрацепції;
- проводити консультування з питань планування сім'ї;
- проводити підбір сучасного методу контрацепції для різних категорій населення.

- **ПРН 25.** Формувати, в умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу на виробництві, використовуючи узагальнену процедуру оцінки стану здоров'я людини, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, серед закріпленого контингенту населення:

диспансерні групи хворих;

групи здорових людей, що підлягають диспансерному нагляду (новонароджені, діти, підлітки, вагітні, представники професій, що мають проходити обов'язковий диспансерний огляд).

- **ПРН 26.** Здійснювати систему протиепідемічних та профілактичних заходів, в умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу на підставі даних про стан здоров'я певних контингентів населення та про наявність впливу на нього навколишнього середовища, використовуючи існуючі методи, в межах первинної медико-санітарної допомоги населенню, щодо:

- організації раціонального харчування, водопостачання;
- режиму діяльності та відпочинку;
- формування сприятливого виробничого середовища;
- первинної профілактики захворювань і травм;
- вакцинопрофілактики;
- профілактики шкідливих звичок;
- профілактики небажаної вагітності;

пропаганди здорового способу життя.

- **ПРН 27.** Здійснювати систему заходів первинної профілактики, на підставі даних про стан здоров'я населення, що обслуговується, та про наявність впливу на нього детермінант здоров'я, в умовах закладу охорони здоров'я та поза його межами використовуючи існуючі методи, в межах первинної медико-санітарної допомоги населенню:

- санітарно-просвітніх заходів щодо попередження виникнення інфекційних та неінфекційних захворювань, травм та пропаганди здорового способу життя;

- організації раціонального харчування, безпечних соціально-побутових умов, водопостачання;

режиму діяльності та відпочинку.

- **ПРН 28.** Організовувати проведення серед закріпленого контингенту населення заходів вторинної та третинної профілактики, використовуючи узагальнену процедуру

оцінки стану здоров'я людини (скринінг, профілактичний медичний огляд, звернення за медичною допомогою), знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, в умовах закладу охорони здоров'я, зокрема:

формувані групи диспансерного нагляду;
 організувати лікувально-оздоровчі заходи диференційовано від групи диспансеризації.

- **ПРН 30.** Проводити в умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу:

- виявлення і ранню діагностику інфекційних захворювань (за списком2);
- * первинні протиепідемічні заходи в осередку інфекційної хвороби.

- **ПРН 32.** В закладі охорони здоров'я, або вдома у хворого на підставі отриманих даних про стан здоров'я пацієнта, за допомогою стандартних схем, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення:

- визначати тактику обстеження та вторинної профілактики хворих, що підлягають диспансерному нагляду;
- визначати тактику обстеження та первинної профілактики здорових осіб, що підлягають диспансерному нагляду;
- розраховувати та призначати необхідні продукти харчування дітям першого року життя.

- **ПРН 33.** Визначати наявність та ступінь обмежень життєдіяльності, виду, ступеню та тривалості непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини.

- **ПРН 35.** На території обслуговування за стандартними методиками описових, аналітичних епідеміологічних та медико-статистичних досліджень:

- проводити скринінг щодо виявлення найважливіших неінфекційних захворювань;
 - оцінювати в динаміці та при співставленні з середньо статичними даними показники захворюваності, в тому числі хронічними неінфекційними захворюваннями, інвалідності, смертності, інтегральні показники здоров'я;
- виявляти фактори ризику виникнення та перебігу захворювань;
 формувати групи ризику населення.

- **ПРН 41.** В умовах закладу охорони здоров'я або його підрозділу за стандартними методиками:

- проводити відбір та використовувати уніфіковані клінічні протоколи щодо надання медичної допомоги, що розроблені на засадах доказової медицини;
- приймати участь у розробці локальних протоколів надання медичної допомоги;
- проводити контроль якості медичного обслуговування на основі статистичних даних, експертного оцінювання та даних соціологічних досліджень з використанням індикаторів структури, процесу та результатів діяльності;
- визначати фактори, що перешкоджають підвищенню якості та безпеки медичної допомоги.

3. Програма навчальної дисципліни

Організація навчального процесу здійснюється за європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (ЄКТС).

Програма навчальної дисципліни складається з двох блоків:

БЛОК 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КЛІНІЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ, ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРАПІЇ, ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ, КЛІНІЧНОЇ ІМУНОЛОГІЇ, АЛЕРГОЛОГІЇ ТА РЕВМАТОЛОГІЇ

РОЗДІЛИ:

1. Актуальні питання клінічної фармакології
2. Актуальні питання військової терапії
3. Професійні захворювання в терапевтичній практиці
4. Актуальні питання клінічної імунології та алергології
5. Актуальні питання ревматології

БЛОК 2. ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ПАТОЛОГІЇ ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ

РОЗДІЛИ:

6. Основи діагностики, лікування та профілактики хвороб сечовидільної системи
7. Основи діагностики, лікування та профілактики хвороб органів дихання
8. Основи діагностики, лікування та профілактики хвороб органів травлення

БЛОК 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КЛІНІЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ, ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРАПІЇ, ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ, КЛІНІЧНОЇ ІМУНОЛОГІЇ, АЛЕРГОЛОГІЇ ТА РЕВМАТОЛОГІЇ

РОЗДІЛ 1 – КЛІНІЧНА ФАРМАКОЛОГІЯ

Актуальні питання клінічної фармакології

Тема 1. Предмет, задачі клінічної фармакології. Клінічна фармакодинаміка, фармакокінетика лікарських засобів.

Предмет, задачі, цілі вивчення клінічної фармакології. Основні поняття дисципліни. Алгоритм вибору ЛЗ конкретному хворому.

Тема 2. Клініко-фармакологічна характеристика антигіпертензивних та гіпертензивних ЛЗ. Курація хворих.

Принципи лікування гіпертонічної хвороби та симптоматичних гіпертензій. Класифікація антигіпертензивних ЛЗ. Обґрунтування вибору препарату в залежності від стадії та ступеню артеріальної гіпертензії та типу гемодинаміки. Характеристика препаратів першої та другої лінії. Дозовий режим. Порівняльна характеристика ЛЗ, щодо ефективності, сумісність препаратів при різних варіантах перебігу і наявності супутньої патології. Вибір препарату та дозовий режим в залежності від віку, наявності вагітності. Оцінка ефективності та безпеки застосування. Принципи лікування гіпертензивних кризів.

Етіопатогенетичні принципи лікування артеріальної гіпотензії. Класифікація гіпертензивних ЛЗ. Порівняльна характеристика ЛЗ, вибір препаратів та дозовий режим. Оцінка ефективності та безпеки застосування.

Тема 3. Клініко-фармакологічна характеристика антиангінальних, антиішемічних та гіполіпідемічних лікарських засобів.

Етіопатогенетичні принципи лікування ішемічної хвороби серця. Класифікація антиангінальних ЛЗ. Особливості вибору та поєднаного застосування препаратів (органічних нітратів, бета-адреноблокаторів, блокаторів кальцієвих каналів, сиднонімінів).

Дозовий режим. Показання та протипоказання до призначення. Фактори, що знижують резистентність до препаратів цієї групи. Методи оцінки ефективності та безпеки застосування.

Етіопатогенетичні принципи лікування атеросклерозу. Класифікація гіполіпідемічних ЛЗ. Обґрунтування вибору препарату в залежності від класу дисліпідемії. Дозовий режим, взаємодія з іншими групами препаратів. Оцінка ефективності та безпечності застосування. Побічна дія препаратів.

Тема 4. Клінічна фармакологія ЛЗ, що впливають на здатність крові до згортання (тромболітики, антикоагулянти, антитромбоцитарні ЛЗ, коагулянти).

Етіопатогенетичні механізми підвищеної та зниженої здібності крові до згортання. Класифікації ЛЗ, які застосовуються для лікування станів підвищеного та зниженого тромбоутворення. Особливості застосування тромболітиків, антикоагулянтів, антиагрегантів, прокоагулянтів. Методи оцінки ефективності та безпеки їх застосування.

Тема 5. Клініко-фармакологічна характеристика протизапальних лікарських засобів (нестероїдні та стероїдні).

Сучасні уявлення про патологічну фізіологію та патологічну анатомію запалення. Класифікація протизапальних ЛЗ (стероїдних та нестероїдних). Сучасні уявлення про механізм дії. Порівняльна характеристика протизапальної дії препаратів. Показання та протипоказання до застосування. Дозовий режим. Схеми призначення глюкокортикостероїдів. Сумісність препаратів у комбінованій терапії захворювань. Побічна дія, методи контролю ефективності та безпеки застосування протизапальних ЛЗ.

Тема 6. Клініко-фармакологічна характеристика антибактеріальних лікарських засобів.

Принципи сучасної антибактеріальної терапії. Класифікація антибіотиків та інших протимікробних ЛЗ. Роль антибіотиків та інших хіміотерапевтичних препаратів при інфекційних та гнійно-запальних захворюваннях. Вибір антибактеріальних засобів у відповідності з чутливістю мікроорганізмів і локалізацією процесу, важкістю захворювання. Побічні ефекти і протипоказання до антибактеріальної терапії. Вибір протимікробного ЛЗ в залежності від фармакокінетики. Вікові особливості антибактеріальної терапії. Антибіотикорезистентність та шляхи її подолання. Клінічна фармакологія імідазолів, фторхінолонів, сульфаніламідів, нітрофуранів.

Тема 7. Клініко-фармакологічна характеристика лікарських засобів, що впливають на бронхіальну прохідність.

Сучасні уявлення про етіологію та патогенез синдрому бронхіальної обструкції. Класифікація ЛЗ, що впливають на бронхіальну прохідність. Фармакокінетика та фармакодинаміка. Дозовий режим. Особливості їх поєданого застосування. Терапевтична ефективність бета-2-агоністів, М-холіноблокаторів, метилксантинів. Вибір бронхолітичних ЛЗ для зняття нападу бронхіальної астми і систематичній терапії ХОЗЛ, в тому числі – з урахуванням супутньої патології. Порівняльна характеристика їх терапевтичної цінності. Побічна дія препаратів, переваги та недоліки різних фармакологічних груп. Методи оцінки ефективності та безпеки терапії з урахуванням ступеня бронхіальної обструкції, в'язкості харкотиння, стану центральної та периферичної гемодинаміки.

Тема 8. Клініко-фармакологічна характеристика лікарських засобів, що впливають на функції шлунково-кишкового тракту, гепатобіліарної системи та підшлункової залози.

Визначення принципів фармакотерапії виразкової хвороби шлунка і дванадцятипалої кишки, гастритів, колітів, синдрому подразненої кишки, гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби. Значення препаратів, що впливають на секреторну функцію шлунка (інгібітори протонної помпи, H₂-гістаміноблокатори, М-холіноблокатори; стимулюючі секреторну функцію). Антихелікобактерна терапія (препарати, дози, тривалість). Гастроцитопротектори. Медикаментозна регуляція моторики шлунково-кишкового тракту. Значення симптоматичних засобів: протиблювотних та

блювотних, послаблюючих та антидіарейних. Дозовий режим. Сучасні принципи профілактики та лікування кишкового дисбактеріозу.

Сучасні принципи лікування гострих та хронічних холециститів, гепатитів, панкреатитів. Обґрунтування вибору та характеристика препаратів з ферментними та антиферментними властивостями. Особливості сумісного застосування препаратів. Фармакокінетика та фармакодинаміка холеретиків, холекінетиків, гепатопротекторів, спазмолітиків. Показання та протипоказання до призначення. Побічна дія. Дозовий режим. Методи контролю ефективності та безпечності застосування ЛЗ.

Тема 9. Підсумковий контроль засвоєння дисципліни

РОЗДІЛ 2 – ВІЙСЬКОВА ТЕРАПІЯ Актуальні питання військової терапії

Конкретні цілі

Студенти повинні вміти:

- Проводити організацію терапевтичної допомоги у воєнний час та при надзвичайних ситуаціях у мирний час
- Проводити медичне сортування уражених на етапах надання першої лікарської та спеціалізованої терапевтичної допомоги
- Визначати диференційно-діагностичні критерії ступенів тяжкості гострої променевої хвороби та надавати медичну допомогу на етапах медичної евакуації
- Надавати медичну допомогу на етапах медичної евакуації при атипових формах гострої променевої хвороби
- Проводити організацію невідкладної терапевтичної допомоги при гострих отруєннях на етапах медичної евакуації
- Діагностувати та проводити етапне лікування уражених отруйними речовинами у воєнний час та при надзвичайних ситуаціях у мирний час
- Діагностувати та надавати медичну допомогу при станах/захворюваннях, що викликані дією на організм термічних факторів (тепла та холоду)
- Діагностувати та проводити лікування захворювань внутрішніх органів у поранених на етапах медичної евакуації та травмах в умовах катастроф і аварій мирного часу
- Діагностувати, надавати допомогу та проводити профілактику при бойовій психічній травмі.
- Проводити профілактику гострої променевої хвороби, гострих отруєнь, станів/захворювань, що викликані дією на організм термічних факторів, захворювань внутрішніх органів при бойовій хірургічній травмі та травмах в умовах катастроф і аварій мирного часу та бойової психічної травми.

Тема 10. Організація терапевтичної допомоги у воєнний час та при надзвичайних ситуаціях в мирний час. Загальні питання організації терапевтичної допомоги у воєнний час та при надзвичайних ситуаціях в мирний час. Характеристика сучасної бойової терапевтичної патології. Структура і характер санітарних втрат терапевтичного профілю. Принципи медичного сортування хворих та уражених терапевтичного профілю. Види та обсяг медичної допомоги ураженим і хворим терапевтичного профілю на етапах медичної евакуації.

Тема 11. Радіаційні ураження. Поняття про променеву травму, надання медичної допомоги на етапах медичної евакуації. Гостра променева хвороба. Етапне лікування хворих з гострою променевою хворобою. Атипові форми променевої хвороби. Етапне лікування гострої променевої хвороби. Види іонізуючих випромінювань, одиниці виміру і дозиметрії. Основні ланки біологічної дії іонізуючих випромінювань та патогенезу основних клінічних форм радіаційних уражень.

Клініка та діагностика різних форм гострої променевої хвороби. Особливості радіаційних уражень мирного часу. Класифікація кістково-мозкової форми гострої променевої хвороби. Особливості клінічної картини в різні періоди захворювання. диференційно-діагностичні критерії ступенів тяжкості захворювання. визначення станів, що загрожують життю, на кожному з етапів евакуації. Види атипових форм гострої променевої хвороби. Особливості клініки гострої променевої хвороби при зовнішньому нерівномірному опроміненні, комбінованих радіаційних ураженнях, внутрішньому опроміненні, поєднаному опроміненні, нейтронних ураженнях і тривалому опроміненні невеликими дозами.

Принципи патогенетичного лікування гострої променевої хвороби з урахуванням провідних проявів захворювання. обсяг медичної допомоги на етапах медичної евакуації. Надання медичної допомоги на етапах медичної евакуації.

Тема 12. Захворювання внутрішніх органів при бойовій хірургічній травмі та травмах в умовах катастроф та аварій мирного часу.

Класифікація патологічних змін внутрішніх органів у поранених. Загальні синдроми вогнепальної рани. Захворювання внутрішніх органів у поранених. Лікування захворювань внутрішніх органів у поранених на етапах медичної евакуації. Профілактика.

Тема 13. Опікова хвороба. Захворювання, викликані дією на організм термічних факторів (тепла та холоду). Синдром тривалого здавлювання.

Опікова хвороба. Визначення, патогенез та класифікація. Основні клінічні прояви та ускладнення. Діагностика. Етапне лікування хворих на опікову хворобу. Особливості лікування опікового шоку.

Синдром тривалого здавлювання. Визначення. Патогенез, класифікація, клінічні прояви. Обсяг допомоги на етапах медичної евакуації.

Поняття про перегрівання, переохолодження. Ускладнення з боку внутрішніх органів при дії термічних факторів. Особливості клініки, діагностика. Профілактика та етапне лікування.

Тема 14. Невідкладні стани, надання терапевтичної допомоги при загрожуючих життю станах на етапах медичної евакуації. Бойова психічна травма. Невідкладні стани (гостра серцева недостатність, коми, непритомність, гостра дихальна недостатність, порушення водно-електролітного обміну та ін.). Термінальні стани. Надання невідкладної допомоги на етапах медичної евакуації.

Бойова психічна травма. Визначення. Діагностика. Надання допомоги.

Профілактика.

Тема 15. Ураження отруйними речовинами у воєнний та мирний час. Класифікація отруйних речовин. Механізм токсичної дії. Клінічні прояви уражень отруйними речовинами (хлорвмісними, фторвмісними, чадним газом, аміаком, ціанідами та ін.). Діагностика. Етапне лікування уражених отруйними речовинами. Обсяги медичної допомоги.

РОЗДІЛ 3 – ПРОФЕСІЙНІ ХВОРОБИ

Професійні захворювання в терапевтичній практиці

Конкретні цілі

- Визначати можливу роль і значення шкідливих факторів виробничого середовища у виникненні професійних захворювань.
- Аналізувати і використовувати для обґрунтування зв'язку захворювання з умовами праці хворого дані санітарно-гігієнічної характеристики.
- Вирішувати питання про визначення кола осіб, які підлягають обов'язковому попередньому при вступі на роботу і періодичним медичним оглядам.
- Аналізувати результати медичних оглядів, розробляти раціональні рекомендації з питань реабілітації, працевлаштування, лікування виявлених хворих.
- Виявляти ступінь втрати працездатності при професійних захворюваннях,

підбирати раціональні види праці для професійних хворих.

- Аналізувати етапи становлення професійної патології як клінічної дисципліни для внутрішньої медицини та внесок окремих вчених на кожному з її етапів.

Тема 16. Загальні питання профпатології

Профпатологія як клінічна дисципліна. Історія розвитку професійної патології. Особливості діагностики професійних захворювань та принципи їх класифікації.

Поняття, предмет і задачі професійної патології, її місце серед клінічних і гігієнічних дисциплін. Організація профпатологічної служби і структура професійної захворюваності в Україні.

Тема 17. Пневмоконіози. Силікоз. Силікатози. Карбоконіози. Металоконіози. Гіперчутливі пневмоніти.

Пневмоконіози: поняття про пневмоконіози. Класифікація. Етіологічна, рентгенологічна і клініко-функціональна характеристика.

Силікоз. Етіологія. Патогенез. Стадії силікозу, клініко-рентгенологічна характеристика. Ускладнення силікозу (туберкульоз, спонтанний пневмоторакс, бронхоектаз та ін.) - Питання раціональної терапії, профілактики та експертизи працездатності.

Силікатози. Загальна характеристика цієї групи пневмоконіозу. Основні клініко-рентгенологічні форми: азбестоз, талькоз, цементний пневмоконіоз. Питання експертизи працездатності та раціонального працевлаштування.

Карбоконіози (антракоз, графітоз). Особливості клінічної картини. Діагностика. Питання лікарсько-трудової експертизи і трудової реабілітації.

Металоконіози (сидероз, алюмініоз, пневмоконіоз електрозварювальників, шліфувальників). Особливості клінічної картини. Діагностика. Питання лікарсько-трудової експертизи і трудової реабілітації.

Гіперчутливі пневмоніти - бериліоз, бісиноз. Патогенез. Особливості клінічного перебігу. Діагностика. Питання лікарсько-трудової експертизи і трудової реабілітації.

Тема 18. Професійні інтоксикації бензолом. Професійні інтоксикації аміно-, нітроз'єднаннями бензолу, монооксидом вуглецю. Хвороби органів дихання токсико-хімічної етіології.

Шляхи надходження отрути в організм. Механізм дії. Клінічні особливості, стадії захворювання. Характер гематологічних змін. Питання трансплантології кісткового мозку. Диференціальна діагностика основних клінічних синдромів. Терапія, у тому числі й антидотна. Питання лікарсько-трудової експертизи і трудової реабілітації.

Клініко-токсикологічна характеристика дії аміно- та нітрозсполук ароматичного ряду. Патогенез. Клінічна картина, перебіг, діагностика. Профілактика, лікування. Питання лікарсько-трудової експертизи та трудової реабілітації при гострих та хронічних інтоксикаціях.

Гострі та хронічні ураження легень токсико-хімічної етіології. Хімічні сполуки токсичної та подразнюючої дії. Патогенез. Гострі ураження бронхолегеневого апарату. Клініко-морфологічні форми гострих та хронічних токсичних уражень бронхолегеневого апарату: набряк легенів, бронхіт, токсичний пневмоніт. Діагностика. Лікування. Експертиза працездатності. Профілактика.

Тема 19. Професійні нейротоксикози. Професійні токсичний гепатит та токсична нефропатія. Професійна інтоксикації, що використовуються при сільськогосподарських роботах.

Професійні отруєння з переважним ураженням нервової системи. Характеристика нейротропних отрут (свинець, ртуть, марганець, тетраетилсвинець). Механізм їх дії на організм. Умови, за яких розвиваються інтоксикації. Патогенез. Основні клінічні синдроми гострих та хронічних нейроінтоксикацій, варіанти перебігу, діагностика. Класифікація інтоксикацій за тяжкістю перебігу (стадії захворювання). Профілактика. Лікування. Питання лікарсько-трудової експертизи і трудової реабілітації.

Професійні інтоксикації з переважним ураженням гепатобіліарної системи (хлоровані вуглеводні, нафталіни, ароматичні вуглеводні, солі важких металів). Шляхи проникнення в організм. Гострий і хронічний гепатит токсичної етіології. Клініко-морфологічні особливості токсичного гепатиту. Діагностика. Основні біохімічні показники функціонального стану печінки. Диференціальна діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності при токсичних гепатитах.

Професійні отруєння з переважним ураженням нирок та сечових шляхів. Патогенез, клінічні прояви, діагностика, лікування, профілактика, експертиза працездатності при отруєннях неорганічними сполуками ртуті (сулемою, каломелем), кадмію, літію, золота, бензидином та ін. Новоутворення сечового міхура у робітників, які контактують із з'єднаннями ароматичного ряду. Патогенез. Клініка. Профілактика.

Професійні отруєння сільськогосподарськими отрутохімікатами. Класифікація пестицидів. Гострі та хронічні отруєння хлор-, фосфор-, ртутьорганічними та миш'яковистими з'єднаннями, похідними карбамінових кислот. Патогенез інтоксикацій. Клінічні прояви. Можливі ускладнення. Профілактика. Терапія. Питання лікарсько-трудова експертизи та трудової реабілітації.

Тема 20. Вібраційна хвороба та нейросенсорна приглухуватість. Висотна та кесонна хвороби.

Вібраційна хвороба. Значений параметрів вібрації в розвитку захворювання. Класифікація. Патогенез. Варіанти клінічного перебігу. Диференціальна діагностика. Профілактика. Лікування. Лікарсько-трудова експертиза та трудова реабілітація.

Професійні захворювання внаслідок впливу виробничого шуму (нейросенсорна приглухуватість). Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Профілактика. Лікування. Експертиза працездатності.

Професійні захворювання, пов'язані із зміною атмосферного тиску. Роль відхилень у парціальному тиску газів у генезі синдромів, що розвиваються. Стани, пов'язані з підвищенням атмосферного тиску. Патологія при зниженому атмосферному тиску. Поняття про висотну та кесонну хворобу. Патогенез. Клінічні прояви. Питання терапії. Профілактичні заходи.

Тема 21. Професійні хвороби, зумовлені впливом електромагнітного випромінювання та ультразвуку, дією несприятливих- факторів виробничого мікроклімату.

Професійні захворювання, обумовлені впливом електромагнітного випромінювання діапазону радіочастот, лазерного випромінювання та ультразвуку. Умови їх розвитку. Патогенез. Клінічна картина, перебіг, діагностика. Профілактика і лікування. Питання лікарсько-трудова експертизи та трудової реабілітації.

Перегрівання, переохолодження. Тепловий удар, судорожна хвороба. Умови їх виникнення. Патогенез цих станів. Клінічна картина, перебіг. Профілактика і лікування. Питання лікарсько-трудова експертизи та трудової реабілітації.

Тема 22. Захворювання, пов'язані з перенапруженням окремих органів і систем.

Дисоціативні моторні розлади. Характеристика основних видів виробничих процесів, що зумовлюють професійні дискінезії. Клінічна класифікація професійних форм цієї патології. Патогенез. Клінічна картина, перебіг, діагностика. Профілактика, лікування. Питання лікарсько-трудова експертизи і трудової реабілітації.

Захворювання периферійної нервової системи: моно- і поліневропатії верхніх і нижніх кінцівок, у тому числі компресійні та вегетативно-сенсорні радикулопатії (шийного, попереково-крижового рівнів), радикуломієлопатії (шийного та попереково-крижового рівнів). Клінічна картина. Діагностика. Профілактика. Лікування. Питання лікарсько-трудова експертизи і трудової реабілітації.

Хронічні міофібрози передпліччя і плечового поясу, стенозуючі лігаментози, стилоїдоза (ліктьовий, плечовий), епікондиліт, бурсити ліктьового і колінного суглобів,

периартрози (плечо-лопатковий, ліктювий, колінний), артрози, остеоартрози, остеохондропатії (остеонекрози), остеохондрити тощо. Клінічна картина. Діагностика. Профілактика. Лікування. Питання лікарсько-трудова експертизи і трудової реабілітації.

РОЗДІЛ 4 - КЛІНІЧНА ІМУНОЛОГІЯ ТА АЛЕРГОЛОГІЯ **Актуальні питання клінічної імунології та алергології**

ТЕМА №23. Структура і принципи функціонування імунної системи.

Визначення та види імунітету. Центральні і периферичні органи імунної системи. Фактори природженого імунітету: клітинні (моноцитарно -макрофагальна система, кілерні та гранулоцитарні клітини), гуморальні (система комплементу, цитокіни та ін.). Антигени та їх характеристики. Специфічний імунітет, його особливості, етапи формування та кооперація імунокомпетентних клітин, які беруть участь у формуванні імунної відповіді. Популяції (Т- і В-лімфоцити) та субпопуляції (Т-хелпери 1 і 2 типу, Т-регуляторні, Т-ЦТЛ) лімфоцитів, етапи їх дозрівання та диференціації, їх функція. Імуноглобуліни, структура, функції. Тимусзалежний і тимуснезалежний механізм синтезу антитіл. Будова та властивості циркулюючих імунних комплексів. Головний комплекс гістосумісності: будова, властивості, функція. Регуляція імунітету.

Особливості імунологічного анамнезу. Клінічні методи оцінки імунної системи. Інструментальні методи оцінки імунної системи. Лабораторні методи оцінки імунної системи. Гуморальні природжені фактори захисту. Оцінка клітинного імунітету. Комплексна оцінка місцевого імунітету.

Комплексний підхід до оцінки імунного статусу людини. Імунограма, інтерпретація результатів. Можливості і обмеження імунологічних методів у клініці. Особливості постановки імунологічного діагнозу.

Вікові особливості кісткового мозку, тимусу та периферійних лімфоїдних органів. Вікові особливості функціонування імунокомпетентних клітин. Вікові особливості продукції цитокінів. Вікові особливості розвитку запальних реакцій.

Тимус і старіння. Імунорегуляторні процеси в похилому віці. Імунні теорії старіння. Імунопатологія у осіб похилого віку.

ТЕМА №24. Імунологічні методи досліджень. Основні правила оцінки імунного статусу.

Комплексний підхід до оцінки імунного статусу людини. Особливості імунологічного анамнезу. Клінічні методи оцінки стану імунної системи. Інструментальні методи оцінки стану імунної системи. Визначення основних симптомів та синдромів імунних порушень.

Лабораторні методи оцінки стану імунної системи: гуморальні природжені фактори захисту; оцінка клітинного імунітету; комплексна оцінка місцевого імунітету.

Імунограма, інтерпретація результатів. Можливості і обмеження імунологічних методів у клініці. Особливості постановки імунологічного діагнозу.

ТЕМА №25. Природжені та набуті імунодефіцитні захворювання.

Природжені імунодефіцитні захворювання: визначення, класифікація, механізми розвитку. Клінічні ознаки, імунодіагностика, тактика лікаря, підходи до лікування: комбіновані, Т - і В - залежні імунодефіцити, обумовлені порушенням фагоцитарної ланки імунітету та дефіцитом білків комплементу.

Набуті імунодефіцитні захворювання: визначення, причини, механізми розвитку, класифікація, діагностика. Роль набутих імунодефіцитних захворювань у патогенезі різних хвороб. Раннє виявлення в організмі вторинної імунологічної недостатності. Основні підходи до лікування і профілактики з урахуванням клінічних проявів і особливостей перебігу.

Класифікація імунотропних препаратів, механізм дії, побічні дії. Принципи клінічного застосування імунотропних препаратів, показання та протипоказання до призначення.

ТЕМА №26. Імунні аспекти аутоімунної патології.

Визначення поняття аутоімунних реакцій, аутоімунної хвороби. Механізми зриву імунологічної толерантності, роль генетичних факторів. Імунодіагностика, імунопатогенез. Роль імунологічних методів дослідження у ранній верифікації діагнозу аутоімунних захворювань. Аутоімунний компонент в імунопатогенезі різних захворювань людини. Сучасні підходи до застосування імунотропних препаратів нового покоління у лікуванні хворих з аутоімунною патологією.

Алергічні захворювання.

ТЕМА №27. Атопічні хвороби.

Роль генетичних факторів і навколишнього середовища в імунопатогенезі алергії. Сучасні уявлення про алергію та атопію. Атопія як системне захворювання.

Типи та основні стадії імунологічних реакцій. Методи алергологічного обстеження (алергологічний анамнез, фіскальні обстеження, шкірні проби) Сучасні аспекти алергологічної діагностики. Скринінгові методи в оцінці алергії. Елімінаційні і провокаційні проби в алергології.

Принципи лікування алергічних захворювань. Алергенспецифічна імунотерапія, показання та протипоказання. Особливості імунопатогенезу бронхіальної астми, полінозу, алергічного риніту, кропив'янки та ін. Медикаментозна алергія: причини, імунопатогенез, клініка, алергодіагностика та профілактика.

ТЕМА №28. Алергічні (не атопічні) захворювання

Класифікація реакцій гіперчутливості за Джеллом та Кумбсом. Основні механізми виникнення і розвитку імунопатологічних станів, їх роль в розвитку різних захворювань. Механізми розвитку анафілактичних реакцій. Механізми розвитку гуморальних цитотоксичних реакцій. Механізми розвитку реакцій утворення імунних комплексів. Механізми розвитку патологічних імунних реакцій, опосередкованих Т-сенсibiliзованими лімфоцитами. Механізми розвитку аутосенсibiliзації, обумовленої антитілами.

Не атопічні захворювання види, імунопатогенез, імунодіагностика, клінічні прояви та диференціальна діагностика. Алергічні захворювання (сироваткова хвороба, екзогенний алергічний альвеоліт та ін.): імунопатогенез, клініка, імунодіагностика, імунотерапія. Диференціальна діагностика захворювань, обумовлених алергійними процесами та псевдоалергійними реакціями. Принципи антиалергійної терапії та імунотропних методів лікування в алергології.

РОЗДІЛ 5 – РЕВМАТОЛОГІЯ

Актуальні питання хвороб кістково – м'язової системи та сполучної тканини

Конкретні цілі

Студенти повинні вміти:

- Проводити опитування та фізикальне обстеження пацієнтів із основними захворюваннями кістково-м'язової системи та сполучної тканини.
- Визначати етіологічні та патогенетичні фактори основних захворювань кістково-м'язової системи та сполучної тканини.
- Виявляти типову клінічну картину основних захворювань кістково-м'язової системи та сполучної тканини.
- Виявляти основні варіанти перебігу та ускладнення захворювань кістково-м'язової системи та сполучної тканини.
- Формулювати попередній діагноз основних захворювань кістково-м'язової

системи та сполучної тканини.

- Складати план обстеження хворих із основними захворюваннями кістково-м'язової системи та сполучної тканини, обґрунтовувати застосування основних інвазивних та неінвазивних діагностичних методів і визначати показання та протипоказання для їх проведення, можливі ускладнення.

- На підставі аналізу даних лабораторного та інструментального обстеження проводити диференціальний діагноз, обґрунтовувати та формулювати діагноз основних захворюваннях кістково-м'язової системи та сполучної тканини.

- Призначати лікування, проводити первинну та вторинну профілактику при основних захворюваннях кістково-м'язової системи та сполучної тканини.

- Оцінювати прогноз та працездатність при основних захворюваннях органів дихання.

- Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципи фахової субординації.

Тема 29. Гостра ревматична лихоманка. Визначення. Роль стрептокової інфекції та імунологічної реактивності у розвитку гострої ревматичної лихоманки. Класифікація. Клінічна картина (кардит, поліартрит, хорея, ураження шкіри). Значення лабораторних та інструментальних методів дослідження. Сучасні критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування з урахуванням ступеня активності. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 30. Ревматоїдний артрит. Визначення. Етіологія, патогенез. Роль порушень імунного статусу в розвитку захворювання. Класифікація. Клінічна картина з урахуванням активності патологічного процесу, стадії захворювання, системних проявів. Значення лабораторних та інструментальних методів для діагностики захворювання, його стадії та активності. Критерії діагнозу, значення дослідження синовіальної рідини. Диференційний діагноз. Ускладнення. Стратегія лікування. Базисна терапія. Тактика лікування глюкокортикоїдами та нестероїдними протизапальними засобами. Застосування методів еферентної та фізіотерапії, ЛФК. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 31. Системний червоний вовчак. Визначення. Етіологічні фактори та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви залежно від ураження органів і систем та активності хвороби. Значення лабораторних, у тому числі імунологічних, методів дослідження. Діагностичні критерії. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування з урахуванням ступеню активності. Пульс-терапія. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 32. Системні васкуліти. Геморагічний васкуліт (васкуліт Шенлейн-Геноха), гіперсенситивний васкуліт, вузликовий поліартеріїт. Визначення. Етіологія, патогенез. Клінічні прояви, критерії діагностики. Диференційний діагноз. Лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 33. Остеоартрит. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічна картина в залежності від переважної локалізації уражень. Діагностика. Диференційний діагноз. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 34. Подагра. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Особливості суглобового синдрому та ураження внутрішніх органів. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 35. Серонегативні спондилоартропатії (анкілозивний спондилоартрит, реактивні артрити).

Анкілозивний спондилоартрит. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічна картина. Значення інструментальних та лабораторних методів. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Реактивні артрити. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні прояви реактивних артритів різної етіології. Синдром Рейтера, значення лабораторних і інструментальних методів діагностики. Критерії діагностики, Диференційний діагноз. Лікування, роль антибактеріальної терапії. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

БЛОК 2. ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ПАТОЛОГІЇ ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ

РОЗДІЛ 6 – НЕФРОЛОГІЯ

Основи діагностики, лікування та профілактики основних хвороб сечовидільної системи

Конкретні цілі : студенти повинні вміти:

- Проводити опитування та фізикальне обстеження пацієнтів із захворюваннями сечовидільної системи.
- Визначати етіологічні та патогенетичні фактори захворювань сечовидільної системи.
- Виявляти типову клінічну картину захворювань сечовидільної системи.
- Виявляти основні варіанти перебігу та ускладнення захворювань сечовидільної системи.
- Формулювати попередній діагноз основних захворювань сечовидільної системи.
- Складати план обстеження хворих з захворюванням сечовидільної системи, обґрунтовувати застосування основних інвазивних та неінвазивних діагностичних методів і визначати показання та протипоказання для їх проведення, можливі ускладнення.
 - На підставі аналізу даних лабораторного та інструментального обстеження проводити диференціальний діагноз, обґрунтовувати та формулювати діагноз при захворюваннях сечовидільної системи.
 - Призначати лікування, проводити первинну та вторинну профілактику при захворюваннях сечовидільної системи.
 - Визначати прогноз та працездатність при основних захворюваннях сечовидільної системи.
 - Діагностувати та надавати допомогу при гострому пошкодженні нирок.
 - Проводити катетеризацію сечового міхура м'яким катетером.
 - Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації.

Тема 36. Гломерулонефрити. Амілоїдоз нирок.

Гломерулонефрити. Визначення. Етіологія, роль стрептококової інфекції та імунологічних порушень в розвитку хвороби. Патогенез. Класифікація. Клінічні прояви та діагностика окремих форм. Диференційний діагноз. Ускладнення (еклампсія, гостра лівошлуночкова недостатність та ін.). Лікування з урахуванням морфологічного варіанту та клінічного перебігу. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Амілоїдоз. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клінічні прояви амілоїдозу нирок. Критерії діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 37. Пієлонефрити. Тубулоінтерстиційний нефрит.

Пієлонефрити. Визначення. Роль інфекції при запальних захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів. Класифікація. Клінічні прояви. Інструментальні та лабораторні методи діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тубулоінтерстиційний нефрит. Визначення. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Критерії діагностики та диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 38. Хронічна хвороба нирок. Визначення. Етіологічні фактори. Патогенез уражень органів та систем, їх клінічні прояви. Класифікація. Клініка та зміни лабораторних показників залежно від стадії. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування на різних стадіях. Нирковозамісна терапія: гемодіаліз, трансплантація нирок. Показання та протипоказання до нирковозамісної терапії, ускладнення. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 39. Гостре пошкодження нирок. Визначення. Етіологічні фактори. Патогенез уражень органів та систем, їх клінічні прояви. Класифікація. Клініка та зміни лабораторних показників залежно від стадії. Прогноз та працездатність.

РОЗДІЛ 7 - ПУЛЬМОНОЛОГІЯ

Основи діагностики, лікування та профілактики хвороб органів дихання

Конкретні цілі

Студенти повинні вміти:

- Проводити опитування та фізикальне обстеження хворих із захворюваннями органів дихання.
- Визначати етіологічні та патогенетичні фактори основних захворювань органів дихання.
- Виявляти типову клінічну картину основних захворювань органів дихання.
- Виявляти основні варіанти перебігу та ускладнення основних захворювань органів дихання.
- Формулювати попередній діагноз основних захворюваннях органів дихання.
- Складати план обстеження хворих з захворюваннями органів дихання, обґрунтовувати застосування основних інвазивних та неінвазивних діагностичних методів і визначати показання та протипоказання для їх проведення, можливі ускладнення.
- На підставі аналізу даних лабораторного та інструментального обстеження проводити диференційний діагноз, обґрунтовувати та формулювати діагноз основних захворюваннях органів дихання.
- Призначати лікування, проводити первинну та вторинну профілактику при основних захворюваннях органів дихання.
- Оцінювати прогноз та працездатність при основних захворюваннях органів дихання.
- Діагностувати та надавати допомогу при гострій дихальній недостатності, тяжким загостренням бронхіальної астми.
- Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації.

Тема 40. Хронічне обструктивне захворювання легень. Визначення. Значення паління, екологічних, професійних факторів та інфекції у розвитку хронічного обструктивного захворювання легень. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження залежно від стадії (ступеня тяжкості). Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 41. Бронхіальна астма. Визначення. Етіологія, особливості патогенезу. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Невідкладна допомога при нападі бронхіальної астми. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 42. Пневмонії. Визначення. Етіологія. Класифікація. Клінічні прояви і особливості перебігу в залежності від збудника. Дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення (гострий респіраторний дистрес-синдром, деструкція легеневої тканини, гостра дихальна недостатність та інші). Диференційоване лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 43. Плеврити. Визначення. Етіологічні фактори. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Показання до плевральної пункції та дренування плевральної порожнини. Лікування. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 44. Інфекційно-деструктивні захворювання легень. Визначення. Фактори, які сприяють розвитку бронхоектатичної хвороби, абсцесу та гангрени легень. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 45. Дихальна недостатність. Визначення. Класифікація. Причини виникнення. Особливості клінічного перебігу різних форм. Діагностика, дослідження функції зовнішнього дихання, газів артеріальної та венозної крові, показників кислотно-основного стану крові. Диференційний діагноз. Лікувальна тактика. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

РОЗДІЛ 8 - ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЯ

Основи діагностики, лікування та профілактики основних хвороб органів травлення

Конкретні цілі

Студенти повинні вміти:

- Проводити опитування та фізикальне обстеження пацієнтів із захворюваннями органів травлення.
- Визначати етіологічні та патогенетичні фактори основних захворювань органів травлення.
- Виявляти типову клінічну картину основних захворювань органів травлення.
- Виявляти основні варіанти перебігу та ускладнення основних захворювань органів травлення.
- Формулювати попередній діагноз основних захворювань органів травлення.
- Складати план обстеження хворих із основними захворюваннями органів травлення, обґрунтовувати застосування основних інвазивних та неінвазивних діагностичних методів і визначати показання та протипоказання для їх проведення, можливі ускладнення.
- На підставі аналізу даних лабораторного та інструментального обстеження проводити диференційний діагноз, обґрунтовувати та формулювати діагноз при основних захворюваннях органів травлення.
- Призначати лікування, проводити первинну та вторинну профілактику при основних захворюваннях органів травлення.
- Визначати прогноз та працездатність при основних захворюваннях органів травлення.
- Діагностувати та надавати допомогу при невідкладних станах (стравохідна та шлунково-кишкова кровотеча, гостра печінкова недостатність, жовчна колька).
- Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації.

Тема 46. Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Ерозивна та неерозивна ГЕРХ. Клінічні прояви залежно від

варіанту та стадії. Дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Критерії діагнозу, диференціальна діагностика. Ускладнення. Диференційована терапія. Первинна та вторинна профілактика.

Тема 47. Диспепсія. Хронічні гастрити. Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки. Визначення диспепсії. Етіологія та патогенез. Роль *H. pylori* у виникненні гастродуоденальної патології. Класифікація. Недосліджена та функціональна диспепсія. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Сучасні підходи до лікування функціональної диспепсії. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення, етіологія та патогенез хронічних гастритів. Роль *H. pylori* у виникненні хронічних гастритів. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Значення ендоскопічного (з морфологією) дослідження. Сучасні підходи до лікування різних типів хронічного гастриту. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення. Основні причини пептичних виразок (*H. pylori*, медикаменти та ін.). Класифікація. Клінічні прояви. Ускладнення (перфорація, пенетрація, кровотеча, стеноз, малігнізація). Значення інструментальних та лабораторних методів діагностики. Методи діагностики *Hp*-інфекції. Тактика ведення хворого. Ерадикаційна терапія, контроль ефективності ерадикації. Медикаментозна терапія *Hp*-негативних виразок. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 48. Целиакія та інші ентеропатії. Визначення. Етіологія, патогенез. Роль непереносимості компонентів їжі, імунних факторів і ензимопатій (несприйняття лактози, фруктози, галактози та ін.). Синдроми мальабсорбції та мальдигестії. Критерії діагнозу, диференціальна діагностика. Ускладнення. Диференційована терапія. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 49. Запальні захворювання кишки. Синдром подразненої кишки. Неспецифічний виразковий коліт та хвороба Крона: визначення, етіологія та патогенез. Класифікація. Особливості клінічного перебігу залежно від ступеня активності, тяжкості і фази перебігу. Лабораторна та інструментальна діагностика. Критерії діагнозу, диференціальна діагностика. Кишкові та позакишкові ускладнення та захворювання, асоційовані з запальними захворюваннями кишки (токсична дилатація, перфорація, склерозуючий холангіт, спондиліт, артрити, дерматози, увеїти та ін.). Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Синдром подразненої кишки, визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви різних варіантів. Римські діагностичні критерії. Диференціальна діагностика. Лікування різних форм. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 50. Жовчнокам'яна хвороба, хронічний холецистит та функціональні біліарні порушення. Визначення. Етіологія, патогенез. Значення інфекції, порушень моторики та дисхолії у розвитку хронічного холециститу, холангіту та жовчнокам'яної хвороби. Класифікація. Особливості клінічного перебігу. Лабораторні та інструментальні методи діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення жовчнокам'яної хвороби. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 51. Хронічні гепатити. Цирози печінки. Визначення. Класифікація. Роль персистенції вірусу, токсичних та медикаментозних агентів, імунних порушень та алкоголю. Методи діагностики вірусної інфекції. Аутоімунний гепатит, хронічні вірусні, токсичний (медикаментозний) гепатити. Алкогольна хвороба печінки. Основні клініко-біохімічні синдроми. Особливості клінічного перебігу та діагностики окремих форм. Диференційний діагноз. Ускладнення. Особливості лікування різних форм. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення цирози печінки. Значення вірусної інфекції, нутритивних факторів, алкоголю, токсичних речовин та імунних порушень. Класифікація. Особливості клінічних

проявів та діагностики різних варіантів. Диференційний діагноз. Печінкова недостатність та інші ускладнення. Диференційована терапія. Невідкладна терапія при ускладненнях. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 52. Хронічні панкреатити. Визначення. Значення різних етіологічних факторів. Класифікація. Особливості клінічного перебігу, діагностики та диференціальної діагностики залежно від форми та локалізації патологічного процесу. Ускладнення. Методи дослідження при діагностиці панкреатиту. Диференційоване лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА, У ТОМУ ЧИСЛІ КЛІНІЧНА ФАРМАКОЛОГІЯ,
КЛІНІЧНА ІМУНОЛОГІЯ ТА АЛЕРГОЛОГІЯ, ПРОФЕСІЙНІ ХВОРОБИ»

№ з/п	Тема	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	
				СРС	Індивідуальна робота
БЛОК 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КЛІНІЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ, ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРАПІЇ, ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ, КЛІНІЧНОЇ ІМУНОЛОГІЇ, АЛЕРГОЛОГІЇ ТА РЕВМАТОЛОГІЇ					
Розділ 1 – Актуальні питання клінічної фармакології					
1.	Тема 1. Предмет, задачі клінічної фармакології. Клінічна фармакокінетика, фармакодинаміка ЛЗ.	2	1	1	
2.	Тема 2. Клініко-фармакологічна характеристика антигіпертензивних та гіпертензивних ЛЗ.	0	1	1	<ul style="list-style-type: none"> • Доповідь на клінічних конференціях баз кафедри • Доповідь реферату на практичному занятті. • Доповідь історії хвороби хворого на практичному занятті. Написання тез, статей.
3.	Тема 3. Клініко-фармакологічна характеристика антиангінальних, антишемічних та гіполіпідемічних ЛЗ.	0	1	1	
4.	Тема 4. Клінічна фармакологія ЛЗ, що впливають на здатність крові до згортання. Клініко-фармакологічна характеристика серцевих глікозидів та неглікозидних позитивних інотропних ЛЗ, антиаритмічних ЛЗ.	2	1	1	
5.	Тема 5. Клініко-фармакологічна характеристика	0	1	1	

	протизапальних ЛЗ (нестероїдні та стероїдні).				
6.	Тема 6. Клініко-фармакологічна характеристика антибактеріальних ЛЗ.	0	1	2	
7.	Тема 7. Клініко-фармакологічна характеристика ЛЗ, що впливають на бронхіальну прохідність. Клінічна фармакологія протиалергійних ЛЗ. Клінічна фармакологія психотропних ЛЗ.	0	1	2	
8.	Тема 8. Клініко-фармакологічна характеристика ЛЗ, що впливають на функції шлунково-кишкового тракту, гепатобілярної системи та підшлункової залози. Взаємодія ЛЗ, особливості фармакотерапії в дитячому і старечому віці. Підготовка та написання Протоколу дослідження фармакодинаміки ЛЗ”.	0	1	1	
9.	Тема 9. Підсумковий контроль засвоєння дисципліни	0	2	0	
	Самостійна/Індивідуальна робота				
	Всього годин - 24	4	10	10	
	Кредитів ECTS – 0,75				
Розділ 2- Актуальні питання військової терапії					
10.	Тема 10. Організація терапевтичної допомоги у воєнний час та при надзвичайних ситуаціях у мирний час.	2	2	2	<ul style="list-style-type: none"> • Доповідь на клінічних конференціях баз кафедри • Доповідь реферату на практичному занятті. • Доповідь історії
11.	Тема 11. Радіаційні ураження. Поняття про променеву травму, надання медичної допомоги на етапах медичної евакуації. Гостра променева хвороба Атипові форми променевої хвороби. Етапне лікування хворих з гострою променевою хворобою.	0	2	2	

12.	Тема 12. Захворювання внутрішніх органів при бойовій хірургічній травмі та травмах в умовах катастроф та аварій мирного часу.	2	2	2	хвороби хворого на практичному занятті. • Написання тез, статей.
13.	Тема 13. Опікова хвороба. Захворювання, викликані дією на організм термічних факторів (тепла та холоду). Синдром тривалого здавлювання.	0	1	2	
14.	Тема 14. Невідкладні стани, надання терапевтичної допомоги при загрожуючих життю станах на етапах медичної евакуації. Бойова психічна травма.	0	2	1	
15.	Тема 15. Ураження отруйними речовинами у воєнний та мирний час	0	1	1	
	Самостійна/індивідуальна робота				
	Всього годин - 24	4	10	10	
	Кредитів ECTS - 0,75				
Розділ 3 - Професійні захворювання в терапевтичній практиці					
<i>Особливості діагностики професійних захворювань</i>					
16.	Тема 16. Загальні питання професійної патології	1	2	2	
<i>Професійні захворювання, викликані пиловими аерозолями</i>					
17.	Тема 17. Пневмоконіози		2	2	
<i>Професійні отруйні речовини</i>					
18.	Тема 18. Професійні інтоксикації бензолом, аміно- та нітросполуками бензолу.	1	2	2	• Доповідь на клінічних конференціях баз кафедри
19.	Тема 19. Професійні нейротоксикози. Професійні інтоксикації, що використовуються у сільськогосподарських роботах.	1	2	1	
<i>Захворювання, викликані дією фізичних факторів та перенапруженням окремих органів та систем</i>					
20.	Тема 20. Вібраційна хвороба та нейросенсорна приглуковатість. Висотна та кесонна хвороби.	1	1	1	• Доповідь на клінічних конференціях баз кафедри
21.	Тема 21. Професійні хвороби, зумовлені дією електромагнітного		0	1	

	випромінювання та ультразвуку, дією несприятливих факторів виробничого мікроклімату.				<ul style="list-style-type: none"> Доповідь реферату на практичному занятті.
22.	Тема 22. Професійні захворювання, пов'язані з перенапруженням окремих органів і систем.	0	1	1	
	Самостійна/індивідуальна робота				
	Всього годин - 24	4	10	10	
	Кредитів ECTS – 0,75				
Розділ 4 – Актуальні проблеми клінічної імунології та алергології					
<i>Імунний статус, принципи оцінки та шляхи корекції</i>					
23.	Тема №23. Структура і принципи функціонування імунної системи.	1	2	2	<ul style="list-style-type: none"> Доповідь реферату на практичному занятті.
24.	Тема №24. Імунологічні методи досліджень. Основні правила оцінки імунного статусу	0	2	2	
<i>Імунодефіцитні захворювання та імунозалежна патологія</i>					
25.	Тема № 25. Хвороби імунної системи. Імунодефіцитні захворювання. Принципи імунодіагностики, імунотерапії, імунореабілітації та імунопрофілактики.	0	2	2	<ul style="list-style-type: none"> Доповідь на конференціях
26.	Тема №26. Імунні аспекти аутоімунної патології	0	2	2	
<i>Алергічні захворювання</i>					
27.	Тема №27. Атопічні хвороби	0	1	1	<ul style="list-style-type: none"> Написання тез для конференцій
28.	Тема №28. Алергічні (не атопічні) захворювання	1	1	1	
	Самостійна /індивідуальна робота				
	Всього годин - 12	2	10	10	
	Кредитів – 0,75				
Розділ 5- Актуальні питання ревматології					
29.	Ревматична лихоманка		2	2	<ul style="list-style-type: none"> Доповідь на клінічних конференціях баз кафедри
30.	Ревматоїдний артрит		2	2	
31.	Системні хвороби сполучної тканини	2	1	1	
32.	Системні васкуліти	0	1	1	

33.	Остеоартроз		1	1	<ul style="list-style-type: none"> • Доповідь реферату на практичному занятті. • Доповідь історії хвороби хворого на практичному занятті. • Написання тез, статей.
34.	Анкілозуючий спондилоартрит та реактивні артрити		1	1	
35.	Подагра		1	1	
	Підготовка до іспиту				
	Підготовка і написання історії хвороби	0	1	1	
	Самостійна/Індивідуальна робота				
	Всього годин – 22	2	10	10	
	Кредитів ECTS -0,75				
	РАЗОМ БЛОК 1 год. – 116 КРЕДИТІВ – 3,75	16	50	50	
БЛОК 2. ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ПАТОЛОГІЇ ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ					
Розділ 6 – Основи діагностики, лікування та профілактики хвороб сечовидільної системи					
36.	Тема 36. Гломерулонефрити та нефротичний синдром та амлоїдоз нирок	0	2	2	<ul style="list-style-type: none"> • Доповідь на клінічних конференціях баз кафедри • Доповідь реферату на практичному занятті. • Доповідь історії хвороби хворого на практичному занятті. • Написання тез, статей.
37.	Тема 38. Піелонефрити, тубулоінтерстиціальний нефрит	0	2	2	
38.	Тема 38. Хронічна хвороба нирок	2	2	2	
39.	Тема 39. Гостра ниркова недостатність.	0	2	2	
	Підготовка до іспиту	0	2		
	Підготовка і написання історії хвороби			2	
	Самостійна/Індивідуальна робота				
	Всього годин – 22	2	10	10	
	Кредитів ECTS -0,75				
Розділ 7 - Основи діагностики, лікування та профілактики хвороб органів дихання					

40.	Тема 40. Хронічне обструктивне захворювання легень.	1	2	2	<ul style="list-style-type: none"> • Доповідь на клінічних конференціях баз кафедри • Доповідь реферату на практичному занятті. • Доповідь історії хвороби хворого на практичному занятті. • Написання тез, статей.
41.	Тема 41. Бронхіальна астма.	0	1	1	
42.	Тема 42. Пневмонії.	1	2	2	
43.	Тема 43.Плеврити.	0	1	1	
44.	Тема 44. Інфекційно-деструктивні захворювання легень.	0	2	2	
45.	Тема 45. Дихальна недостатність	0	1	1	
	Підготовка до іспиту	0	1	1	
	Підготовка і написання історії хвороби				
	Самостійна/Індивідуальна робота				
	Всього годин – 22	2	10	10	
	Кредитів ECTS -0,75				
Розділ 8 – Основи діагностики, лікування та профілактики хвороб системи травлення					
46.	Тема 46. Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба.	0	2	2	<ul style="list-style-type: none"> • Доповідь на клінічних конференціях баз кафедри • Доповідь реферату на практичному занятті. • Доповідь історії хвороби хворого на практичному занятті. • Написання тез, статей.
47.	Тема 47. Диспепсія. Хронічні гастрити. Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки.	0	2	2	
48.	Тема 48. Целиакія та інші ентеропатії.	0	1	1	
49.	Тема 49. Запальні захворювання кишки. Синдром подразненої кишки.	0	1	1	
50.	Тема 50. Жовчнокам'яна хвороба, хронічний холецистит та функціональні біліарні порушення.	0	1	1	
51.	Тема 51. Хронічні гепатити. Цирози печінки.	0	1	1	
52.	Тема 52. Хронічні панкреатити.	0	1	1	
	Підготовка до іспиту	0	1	1	
	Підготовка і написання історії хвороби				
	Самостійна/Індивідуальна робота				

	Всього годин – 20	0	10	10	
	Кредитів ECTS -0,75				
	ВСЬОГО ГОДИН З БЛОКУ 2– 66, Кредитів -2,0	6	30	30	
	ВСЬОГО З ДИСЦИПЛІНИ – 180 год. КРЕДИТІВ ECTS – 6,0	20	80	80	

4.1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

БЛОК 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КЛІНІЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ, ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРАПІЇ, ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРИВАНЬ, КЛІНІЧНОЇ ІМУНОЛОГІЇ, АЛЕРГОЛОГІЇ ТА РЕВМАТОЛОГІЇ

Розділу 2

Актуальні питання військової терапії

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Організація терапевтичної допомоги у воєнний час та при надзвичайних ситуаціях мирного часу	2
2.	Захворювання внутрішніх органів при бойовій хірургічній травмі та травмах в умовах катастроф та аварій мирного часу.	2
РАЗОМ		4

Розділу 3

Професійні захворювання в терапевтичній практиці

№	Тема	Кількість годин
3.	Загальні питання професійної патології Пневмоконіози	2
4.	Професійні нейротоксикози. Професійна інтоксикація бензолом. Професійна інтоксикації сполуками, що використовуються при сільськогосподарських роботах	1
5.	Вібраційна хвороба та нейросенсорна приглухуватість. Висотна та кесонна хвороби Професійні захворювання, пов'язані з перенапруженням окремих органів і систем	1
Разом		4

Розділу 4

Актуальні питання клінічної імунології та алергології

№ п/п	Тема	Кількість годин
6.	Принципи функціонування імунної системи, клініко-лабораторна оцінка її розладів.	1
7.	Алергічні захворювання. Класифікація, діагностика і лікування, клінічні приклади.	1

Всього	2
---------------	----------

Розділу 5.
Актуальні питання ревматології

№ з/п	Тема	Кількість годин
8.	Ревматоїдний артрит	1
9.	Системні захворювання сполучної тканини.	1
РАЗОМ		2

РАЗОМ ЛЕКЦІЙ З БЛОКУ 1: 12 год.

БЛОК 2. ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ПАТОЛОГІЇ ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ

Розділу 6.
Основи діагностики, лікування та профілактики основних хвороб сечовидільної системи

№ з/п	Тема	Кількість годин
10.	Хронічна хвороба нирок	2
РАЗОМ		2

Розділу 7.
Основи діагностики, лікування та профілактики основних хвороб органів дихання

№ з/п	Тема	Кількість годин
11.	Хронічне обструктивне захворювання легень.	1
12.	Бронхіальна астма.	
13.	Пневмонії.	1
РАЗОМ		2

Розділу 8
Основи діагностики, лікування та профілактики основних хвороб органів травлення

№ з/п	Тема	Кількість годин
14.	Шлункова диспепсія. Хронічні гастрити. Пептична виразка шлунка та 12-палої кишки.	
15.	Хронічні гепатити. Цирози печінки.	
РАЗОМ		4

БЛОК 2 ЛЕКЦІЙ – 8 год.

РАЗОМ ЛЕКЦІЙ З ДИСЦИПЛІНИ ЗА ДВА БЛОКИ: 20 год.

4.2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

БЛОК 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КЛІНІЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ, ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРАПІЇ, ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ, КЛІНІЧНОЇ ІМУНОЛОГІЇ, АЛЕРГОЛОГІЇ ТА РЕВМАТОЛОГІЇ

Розділу 1

Актуальні питання клінічної фармакології

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Предмет, задачі клінічної фармакології. Клінічна фармакокінетика, фармакодинаміка ЛЗ.	1
2.	Клініко-фармакологічна характеристика антигіпертензивних та гіпертензивних ЛЗ.	1
3.	Клініко-фармакологічна характеристика антиангінальних, антиішемічних та гіполіпідемічних ЛЗ.	1
4.	Клінічна фармакологія ЛЗ, які впливають на здатність крові до згортання (тромболітики, антикоагулянти, антиагреганти, коагулянти).	1
5.	Клініко-фармакологічна характеристика протизапальних ЛЗ (нестероїдні та стероїдні) .	1
6.	Клініко-фармакологічна характеристика антибактеріальних ЛЗ.	1
7.	Клініко-фармакологічна характеристика ЛЗ, що впливають на бронхіальну прохідність.	1
8.	Клініко-фармакологічна характеристика ЛЗ, що впливають на функції шлунково-кишкового тракту, гепатобіліарної системи та підшлункової залози.	1
9.	Підсумковий контроль засвоєння дисципліни – дифзалік.	2
	Разом	10

Розділу 2

Актуальні питання військової терапії

№ з/п	Тема	Кількість годин
10.	Організація терапевтичної допомоги у воєнний час та при надзвичайних ситуаціях у мирний час.	2
11.	Радіаційні ураження. Поняття про променеву травму, надання медичної допомоги на етапах медичної евакуації. Гостра променева хвороба Атипові форми променевої хвороби. Етапне лікування хворих з гострою променевою хворобою.	2
12.	Захворювання внутрішніх органів при бойовій хірургічній травмі та травмах в умовах катастроф та аварій мирного часу	2
13.	Опікова хвороба. Захворювання, викликані дією на організм термічних факторів (тепла та холоду). Синдром тривалого здавлювання.	2
14.	Невідкладні стани, надання терапевтичної допомоги при загрожуючих життю станах на етапах медичної евакуації. Бойова психічна травма.	1
15.	Ураження отруйними речовинами у воєнний та мирний час.	1

РАЗОМ	10
--------------	-----------

Розділу 3
Професійні захворювання в терапевтичній практиці

№	Тема	Кількість годин
16.	Загальні питання професійної патології	1
17.	Пневмоконіози	2
18.	Професійні нейротоксикози	2
19.	Професійні інтоксикації бензолом, аміно-, нітросполуками бензолу. Професійна інтоксикації сполуками, що використовуються при сільськогосподарських роботах	2
20.	Вібраційна хвороба та нейросенсорна приглухуватість. Висотна та кесонна хвороби	2
21.	Професійні захворювання, пов'язані з перенапруженням окремих органів і систем	1
Всього		10

Розділу 4
Актуальні питання клінічної імунології та алергології

№ теми	Назва теми	Кількість годин
22.	Структура і принципи функціонування імунної системи.	1
23.	Імунологічні методи досліджень. Основні правила оцінки імунного статусу	1
24.	Природжені та набуті імунодефіцитні стани	2
25.	Імунні аспекти аутоімунної патології	2
26.	Атопічні хвороби	2
27.	Алергічні (не атопічні) захворювання	2
Всього		10

Розділу 5
Актуальні питання ревматології

№ з/п	Тема	Кількість годин
28.	Ревматична лихоманка	1
29.	Ревматоїдний артрит	1
30.	Системні хвороби сполучної тканини	1
31.	Системні васкуліти	1
32.	Остеоартрит	1
33.	Анкілозуючий спондилоартрит та реактивні артрити	2
34.	Подагра	1
	Підготовка до іспиту	2
РАЗОМ		10

РАЗОМ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З БЛОКУ 1: 50 год.

**БЛОК 2. ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ
ПАТОЛОГІЇ ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ**

Розділу 6

Основи діагностики, лікування та профілактики основних хвороб сечовидільної системи

№ з/п	Тема	Кількість годин
35.	Гломерулонефрити та нефротичний синдром та амілоїдоз нирок	2
36.	Пієлонефрити, тубулоінтерстиціальний нефрит	2
37.	Хронічна хвороба нирок	2
38.	Гостра ниркова недостатність.	2
	Підготовка до іспиту	2
	РАЗОМ	10

Розділу 7

Основи діагностики, лікування та профілактики основних хвороб органів дихання

№ з/п	Тема	Кількість годин
39.	Хронічне обструктивне захворювання легень.	2
40.	Бронхіальна астма.	1
41.	Пневмонії.	2
42.	Плеврити.	1
43.	Інфекційно-деструктивні захворювання легень.	2
44.	Дихальна недостатність.	1
	Підготовка до іспиту	1
	РАЗОМ	10

Розділу 8

Основи діагностики, лікування та профілактики основних хвороб органів травлення

№ з/п	Тема	Кількість годин
45.	Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба.	2
46.	Диспепсія. Хронічні гастрити. Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки.	2
47.	Целиакія та інші ентеропатії.	2
48.	Запальні захворювання кишки. Синдром подразненої кишки	1
49.	Жовчнокам'яна хвороба, хронічний холецистит та функціональні біліарні порушення.	1
50.	Хронічні гепатити. Цирози печінки.	1

51.	Хронічні панкреатити.	1
	РАЗОМ	10

РАЗОМ ПРАКТИЧНИХ ГОДИН З БЛОКУ 2: 30 год.

РАЗОМ З ДИСЦИПЛІНИ ПРАКТИЧНИХ ГОДИН: 80 год.

4.3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

№ з/п	Тема	Кількість годин
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ		
БЛОК 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КЛІНІЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ, ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРАПІЇ, ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ, КЛІНІЧНОЇ ІМУНОЛОГІЇ, АЛЕРГОЛОГІЇ ТА РЕВМАТОЛОГІЇ		
1	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	10
2	Підготовка і написання історії хвороби	10
3	Підготовка до підсумкового модульного контролю	10
4	Індивідуальна робота: <ul style="list-style-type: none"> • Доповідь реферату на практичному занятті. • Доповідь на клінічних конференціях баз кафедр. • Доповідь історії хвороби на практичному занятті • Написання тез, статей 	10
Разом з БЛОКУ 1		40 год.
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ		
БЛОК 2 . ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ПАТОЛОГІЇ ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ		
1	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	10
2	Підготовка і написання історії хвороби	10
3	Підготовка до підсумкового модульного контролю	10
4	Індивідуальна робота: <ul style="list-style-type: none"> • Доповідь реферату на практичному занятті. • Доповідь на клінічних конференціях баз кафедр. • Доповідь історії хвороби на практичному занятті • Написання тез, статей 	10
Разом з БЛОКУ 2		40 год.

РАЗОМ ГОДИН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ: 80 год.

**БЛОК 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КЛІНІЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ, ВІЙСЬКОВОЇ
ТЕРАПІЇ, ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ, КЛІНІЧНОЇ ІМУНОЛОГІЇ, АЛЕРГОЛОГІЇ
ТА РЕВМАТОЛОГІЇ**

1. Клінічна фармакодинаміка, визначення, місце і роль у виборі фармакотерапії.
2. Клінічна фармакокінетика, визначення, основні поняття, роль у виборі фармакотерапії.
3. Класифікація гіполіпідемічних лікарських засобів.
4. Механізм дії, фармакокінетика та фармакодинаміка, показання та протипоказання до призначення статинів.
5. Класифікація дисліпідемій. Диференційований підхід до застосування гіполіпідемічних ЛЗ.
6. Групи препаратів, що відносяться до антиангінальних та антиішемічних ЛЗ.
7. Механізм дії, фармакологічні ефекти, показання та протипоказання до призначення нітратів.
8. Механізм дії, фармакологічні ефекти, показання та протипоказання до призначення бета-адреноблокаторів.
9. Механізм дії, фармакологічні ефекти, показання та протипоказання до призначення блокаторів кальцієвих каналів.
10. Антиагрегантні препарати. Класифікація. Механізми дії. Способи дозування.
11. Тромболітичні засоби. Показання та протипоказання до тромболізу. Схеми призначення.
12. Антикоагулянти. Класифікація. Механізми дії. Побічні явища.
13. Принципи вибору ЛЗ для лікування нападу стенокардії, гострого інфаркту міокарда.
14. Класифікація антигіпертензивних ЛЗ.
15. Диференційований підхід до призначення антигіпертензивної терапії при наявності супутніх захворювань (цукровий діабет, бронхіальна астма, вагітність, похилий вік, феохромоцитома та ін.).
16. Механізм антигіпертензивної дії, побічні явища при призначенні блокаторів кальцієвих каналів. Принципи дозування.
17. Механізм антигіпертензивної дії, побічні явища при призначенні бета-адреноблокаторів. Принципи дозування.
18. Механізм антигіпертензивної дії, фармакологічні ефекти, показання та протипоказання, побічні явища при призначенні інгібіторів ангіотензинперетворюючого ферменту. Принципи дозування.
19. Механізм антигіпертензивної дії, фармакологічні ефекти, показання та протипоказання, побічні явища при призначенні антагоністів рецепторів ангіотензину II. Принципи дозування.
20. Принципи комбінованого застосування антигіпертензивних ЛЗ.
21. Диференційований вибір ЛЗ для лікування гіпертензивних кризів.
22. Класифікація антиаритмічних ЛЗ. Диференційований підхід до призначення антиаритмічних ЛЗ.
23. Класифікація серцевих глікозидів. Принципи дозування. Кардіальні та некардіальні ефекти серцевих глікозидів. Показання до призначення.
24. Клінічні та ЕКГ-ознаки інтоксикації серцевими глікозидами. Принципи лікування інтоксикації серцевими глікозидами.
25. Диференційований вибір ЛЗ для лікування кардіальної астми, набряку легенів.
26. Класифікація діуретичних ЛЗ.

27. Механізм дії, фармакокінетика та фармакодинаміка, показання та протипоказання до призначення петльових діуретиків.
28. Механізм дії, фармакокінетика та фармакодинаміка, показання та протипоказання до призначення тіазидних та тіазидоподібних діуретиків. Принципи дозування.
29. Механізм дії та фармакологічні ефекти калійзберігаючих діуретиків. Показання та протипоказання до застосування. Режим дозування.
30. Диференційований підхід до вибору діуретичного препарату в залежності від наявності супутніх захворювань (вплив на ліпідний та вуглеводний обмін).
31. Класифікація ЛЗ, що впливають на бронхіальну прохідність.
32. Механізм дії, фармакокінетика, показання та протипоказання до призначення бета-2-агоністів короткої та тривалої дії. Принципи дозування.
33. Метилксантини, механізм дії, фармакологічні ефекти, побічні явища. Принципи дозування.
34. Глюкокортикостероїди. Фармакокінетика та фармакодинаміка. Переваги застосування інгаляційних глюкокортикоїдів. Режими дозування.
35. Побічні явища, які зустрічаються при тривалому застосуванні глюкокортикостероїдів.
36. Муколітичні лікарські засоби. Фармакокінетика та фармакодинаміка. Режими дозування.
37. Взаємодія лікарських засобів. Види. Клінічні приклади.
38. Види побічних ефектів при застосуванні лікарських засобів.
39. Клініко-фармакологічна класифікація нестероїдних протизапальних ЛЗ.
40. Механізм дії, фармакологічні ефекти нестероїдних протизапальних ЛЗ.
41. Показання та протипоказання. Побічна явища при застосуванні нестероїдних протизапальних ЛЗ, їх профілактика та лікування.
42. Сучасні принципи вибору протимікробних ЛЗ.
43. Небажані ефекти антибактеріальної терапії, їх профілактика та лікування.
44. Класифікація, спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування пеніцилінів. Принципи дозування.
45. Класифікація, спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування цефалоспоринів. Принципи дозування.
46. Спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування карбапенемів. Принципи дозування.
47. Класифікація, спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування аміноглікозидів. Принципи дозування.
48. Класифікація, спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування макролідів. Принципи дозування.
49. Класифікація, спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування фторхінолонів. Принципи дозування.
50. Спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування глікопептидів. Принципи дозування.
51. Спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування нітроїмідазолів та нітрофуранів. Принципи дозування.
52. Клініко-фармакологічна характеристика ЛЗ, що стимулюють моторну функцію ШКТ. Принципи дозування.
53. Клініко-фармакологічна характеристика ЛЗ, що пригнічують моторно-евакуаторну функцію ШКТ. Принципи дозування.
54. Гепатопротектори. Класифікація. Фармакокінетика та фармакодинаміка. Показання та протипоказання до призначення. Принципи дозування.
55. Холеретики та холекінетики. Клініко-фармакологічні особливості. Показання та протипоказання до призначення. Принципи дозування.

56. Поліферментні засоби замісної терапії. Фармакологічні особливості. Показання до застосування. Побічні явища. Принципи дозування.
57. Основні біологічні задачі та функції імунної системи організму.
58. Класифікація органів імунної системи. Апоптоз (поняття і роль у функціонуванні організму).
 - а. Класифікація імунодефіцитних станів. Критерії діагностики.
59. Класифікація імунодефіцитних станів. Первинні імунодефіцитні стани з порушеннями в гуморальній (В-клітинній) та Т-клітинній ланці: основні синдроми, особливості клінічного перебігу, діагностика, принципи терапії.
60. Класифікація імунодефіцитних станів. Первинні імунодефіцитні стани з дефіцитом функцій фагоцитів, недостатністю системи комплементу та комбіновані первинні імунодефіцитні стани: основні синдроми, особливості клінічного перебігу, діагностика, принципи терапії.
61. Гостра ревматична лихоманка. Визначення. Роль стрептококової інфекції та імунологічної реактивності у розвитку гострої ревматичної лихоманки. Класифікація. Клінічна картина (кардит, поліартрит, хорея, ураження шкіри). Значення лабораторних та інструментальних методів дослідження. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз Ускладнення. Лікування з урахуванням ступеня активності. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
62. Системний червоний вовчак. Визначення. Етіологічні фактори та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви залежно від ураження органів і систем та активності хвороби. Значення лабораторних, у тому числі імунологічних, методів дослідження. Діагностичні критерії. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування з урахуванням ступеню активності. Пульс-терапія. Профілактика. Прогноз та працездатність.
63. Системні захворювання сполучної тканини (системна склеродермія, дерматоміозит). Визначення. Етіологічні фактори, патогенез. Класифікація. Клінічна картина залежно від ураження органів та систем. Діагностичні критерії, Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.
64. Системні васкуліти. Геморагічний васкуліт (васкуліт Шенлейн-Геноха), гіперсенситивний васкуліт, вузликівий поліартеріїт. Визначення. Етіологія, патогенез. Клінічні прояви, критерії діагностики. Диференційний діагноз. Лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.
65. Ревматоїдний артрит. Визначення. Етіологія, патогенез. Роль порушень імунного статусу в розвитку захворювання. Класифікація. Клінічна картина з урахуванням активності патологічного процесу, стадії захворювання, системних проявів. Значення лабораторних та інструментальних методів для діагностики захворювання, його стадії та активності. Критерії діагнозу, значення дослідження синовіальної рідини. Диференційний діагноз. Ускладнення. Стратегія лікування. Базисна терапія. Тактика лікування глюкокортикоїдами та нестероїдними протизапальними засобами. Профілактика. Прогноз та працездатність.
66. Остеоартрит. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічна картина в залежності від переважної локалізації уражень. Діагностика. Диференційний діагноз. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
67. Подагра. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Особливості суглобового синдрому та ураження внутрішніх органів. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.
68. Серонегативні спондилоартропатії (анкілозивний спондилоартрит, реактивні артрити). Анкілозивний спондилоартрит. Визначення. Етіологія, патогенез.

- Класифікація. Клінічна картина. Значення інструментальних та лабораторних методів. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність. Реактивні артрити. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні прояви реактивних артритів різної етіології. Синдром Рейтера, значення лабораторних і інструментальних методів діагностики. Критерії діагностики, Диференційний діагноз. Лікування, роль антибактеріальної терапії. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
69. Організація терапевтичної допомоги у воєнний час та при надзвичайних ситуаціях в мирний час. Загальні питання організації терапевтичної допомоги у воєнний час та при надзвичайних ситуаціях в мирний час. Характеристика сучасної бойової терапевтичної патології. Структура і характер санітарних втрат терапевтичного профілю. Принципи медичного сортування хворих та уражених терапевтичного профілю. Види та обсяг медичної допомоги ураженим і хворим терапевтичного профілю на етапах медичної евакуації.
 70. Радіаційні ураження. Поняття про променеву травму, надання медичної допомоги на етапах медичної евакуації.
 71. Гостра променева хвороба. Етапне лікування хворих з гострою променевою хворобою. Атипові форми променевої хвороби. Види іонізуючих випромінювань, одиниці виміру і дозиметрії. Основні ланки біологічної дії іонізуючих випромінювань та патогенезу основних клінічних форм радіаційних уражень. Клініка та діагностика різних форм гострої променевої хвороби.
 72. Особливості радіаційних уражень мирного часу. Класифікація кістково-мозкової форми гострої променевої хвороби. Особливості клінічної картини в різні періоди захворювання. диференційно-діагностичні критерії ступенів тяжкості захворювання. визначення станів, що загрожують життю, на кожному з етапів евакуації.
 73. Принципи патогенетичного лікування гострої променевої хвороби з урахуванням провідних проявів захворювання. обсяг медичної допомоги на етапах медичної евакуації. Види атипових форм гострої променевої хвороби.
 74. Особливості клініки гострої променевої хвороби при зовнішньому нерівномірному опроміненні, комбінованих радіаційних ураженнях, внутрішньому опроміненні, поєднаному опроміненні, нейтронних ураженнях і тривалому опроміненні невеликими дозами. Надання медичної допомоги на етапах медичної евакуації.
 75. Захворювання внутрішніх органів при бойовій хірургічній травмі та травмах в умовах катастроф та аварій мирного часу. Класифікація патологічних змін внутрішніх органів у поранених. Загальні синдроми вогнепальної рани. Захворювання внутрішніх органів у поранених. Лікування захворювань внутрішніх органів у поранених на етапах медичної евакуації. Профілактика.
 76. Опікова хвороба. Визначення, патогенез та класифікація. Основні клінічні прояви та ускладнення. Діагностика. Етапне лікування хворих на опікову хворобу. Особливості лікування опікового шоку.
 77. Синдром тривалого здавлювання. Визначення. Патогенез, класифікація, клінічні прояви. Обсяг допомоги на етапах медичної евакуації.
 78. Поняття про перегрівання, переохолодження. Ускладнення з боку внутрішніх органів при дії термічних факторів. Особливості клініки, діагностика. Профілактика та етапне лікування.
 79. Бойова психічна травма та її наслідки. Поняття про гостру реакцію на бойовий стрес та посттравматичний стресовий розлад. Особливості клініки, діагностика. Невідкладна допомога при кризових станах.
 80. Невідкладні стани (гостра серцева недостатність, коми, непритомність, гостра дихальна недостатність, порушення водно-електролітного обміну та ін.). Термінальні стани. Надання невідкладної допомоги на етапах медичної евакуації.

81. Ураження отруйними речовинами у воєнний та мирний час. Класифікація отруйних речовин. Механізм токсичної дії. Клінічні прояви уражень отруйними речовинами (хлорвмісними, фторвмісними, чадним газом, аміаком, ціанідами та ін.). Діагностика. Етапне лікування уражених отруйними речовинами. Обсяги медичної допомоги.

Питання з профпатології

1. Профпатологія як клінічна дисципліна. Класифікація професійних захворювань.
2. Історичні відомості щодо розвитку професійної патології.
3. Організація профпатологічної служби і структура професійної захворюваності в Україні.
4. Особливості клінічного обстеження і діагностики професійних захворювань.
5. Організація та проведення попередніх і періодичних медичних оглядів працюючих.
6. Принципи профілактики професійних захворювань і отруєнь.
7. Лікарсько-трудова експертиза при професійних захворюваннях, медична та трудова реабілітація.
8. Пневмоконіози: етіологія, патогенез, класифікація, діагностика. Лікування.
9. Основні питання профілактики пневмоконіозів. Експертиза працездатності.
10. Силікоз. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Експертиза працездатності.
11. Коніотуберкульоз. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
12. Силікатози (азбестоз, цементний пневмоконіоз). Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Експертиза працездатності.
13. Карбоконіози (антракоз, графітоз). Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Експертиза працездатності.
14. Металоконіози (сидероз, алюміноз). Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Експертиза працездатності.
15. Пневмоконіоз електрозварювальників. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
16. Гіперчутливі пневмонії. Особливості клінічного перебігу. Діагностика.
17. Бериліоз. Патогенез. Клініка. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
18. Бісиноз. Особливості клінічної картини. Діагностика. Лікування. Експертиза працездатності.
19. Екзогенний алергічний альвеоліт. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Профілактика. Питання лікарсько-трудової експертизи і трудової реабілітації.
20. Хронічне обструктивне захворювання легенів пилової етіології. Причини. Патогенез. Класифікація. Клініка. Диференціальна діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
21. Інтوكсикація бензолом. Класифікація. Механізм дії. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
22. Інтоксикація аміно- і нітроз'єднаннями. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Експертиза працездатності. Профілактика.
23. Отруєння карбону (II) оксидом. Механізм дії. Класифікація. Клінічна картина. Діагностика. Експертиза працездатності.
24. Інтоксикація свинцем. Особливості клінічної картини. Форми захворювання.
25. Основні діагностичні критерії сидероахрестичної анемії при свинцевій інтоксикації

26. Методи лікування свинцевої інтоксикації. Профілактичні засоби. Експертиза працездатності.
27. Сучасні уявлення про механізм дії токсико-хімічних агентів на розвиток патології бронхолегеневої системи.
28. Гострі ураження органів дихання токсико-хімічної етіології. Патогенез, клініка, діагностика, лікування, експертиза працездатності, профілактика.
29. Хронічні ураження легень токсико-хімічної етіології. Патогенез. Клініка. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
30. Отруєння ртуттю. Патогенез. Класифікація, клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
31. Отруєння марганцем. Патогенез. Класифікація". Клініка. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
32. Отруєння тетраетилсвинцем. Механізм дії. Класифікація. Клініка. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
33. Отруєння хлорорганічними з'єднаннями. Патогенез. Клінічна картина. Лікування. Експертиза працездатності. Профілактика.
34. Отруєння фосфорорганічними з'єднаннями. Патогенез. Клініка. Лікування. Експертиза працездатності. Профілактика.
35. Отруєння ртутьорганічними з'єднаннями. Патогенез. Клініка. Лікування. Експертиза працездатності. Профілактика.
36. Основні принципи невідкладної допомоги та антидотна терапія при гострих професійних отруєннях.
37. Професійна бронхіальна астма. Характеристика алергенів, які спричиняють професійну бронхіальну астму.
38. Класифікація професійної бронхіальної астми. Патогенез.
39. Клінічні прояви професійної бронхіальної астми. Особливості діагностики. Профілактика. Експертиза працездатності.
40. Вібраційна хвороба внаслідок дії локальної вібрації. Патогенез, класифікація, особливості клініки, діагностика, диференціальна діагностика, лікування, експертиза працездатності, профілактика.
41. Вібраційна хвороба внаслідок дії загальної вібрації. Патогенез, класифікація, особливості клініки, діагностика, диференціальна діагностика, лікування, експертиза працездатності, профілактика.
42. Методи лабораторної та інструментальної діагностики вібраційної патології.
43. Нейросенсорна приглухуватість. Патогенез, класифікація, клініка, діагностика, лікування, експертиза працездатності, профілактика.
44. Кесонна хвороба. Патогенез. Клініка. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
45. Висотна хвороба. Механізм дії зниження парціального тиску кисню у повітрі, що вдихається. Клініка. Лікування. Профілактика.
46. Вплив електромагнітних хвиль радіочастот на організм людини. Механізм дії. Основні клінічні синдроми. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
47. Професійні захворювання, спричинені впливом ультразвуку.
48. Перегрівання в умовах виробничого середовища. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
49. Переохолодження в умовах виробничого середовища. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
50. Визначити основні професії, які належать до групи ризику щодо розвитку професійних захворювань опорно-рухового апарату.
51. Основні клінічні форми професійних дискінезій. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

52. Диференційна діагностика професійних захворювань опорно-рухового апарату.
53. Хронічні міофібрози. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
54. Бурсит. Патогенез. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
55. Періартрит плечового суглоба. Патогенез. Клініка. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.
56. Моно- та поліневропатії верхніх і нижніх кінцівок. Вегетативно-сенсорні радикулопатії та радикуломієлопатії. Клінічна картина. Діагностика. Лікування. Профілактика. Експертиза працездатності.

БЛОК 2. ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ПАТОЛОГІЇ ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ

1. Гломерулонефрити. Визначення. Етіологія, роль стрептококової інфекції та імунологічних порушень в розвитку хвороби. Патогенез. Класифікація. Клінічні прояви та діагностика окремих форм. Диференційний діагноз. Ускладнення (еклампсія, гостра лівошлуночкова недостатність та ін.). Лікування з урахуванням морфологічного варіанту та клінічного перебігу. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
2. Амілоїдоз. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клінічні прояви амілоїдозу нирок. Критерії діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
3. Пієлонефрити. Визначення. Роль інфекції при запальних захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів. Класифікація. Клінічні прояви. Інструментальні та лабораторні методи діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
4. Тубулоінтерстиційний нефрит. Визначення. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Критерії діагностики та диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
5. Гостре пошкодження нирок. Хронічна хвороба нирок. Визначення. Етіологічні фактори. Патогенез уражень органів та систем, їх клінічні прояви. Класифікація. Клініка та зміни лабораторних показників залежно від стадії. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування на різних стадіях. Нирковозамісна терапія: гемодіаліз, трансплантація нирок. Показання та протипоказання до нирковозамісної терапії, ускладнення. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
6. Хронічне обструктивне захворювання легень. Визначення. Значення паління, екологічних, професійних факторів та інфекції у розвитку хронічного обструктивного захворювання легень. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
7. Бронхіальна астма. Визначення. Етіологія, особливості патогенезу. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Невідкладна допомога при нападі бронхіальної астми. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
8. Пневмонії. Визначення. Етіологія. Класифікація. Клінічні прояви і особливості перебігу в залежності від збудника. Дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення (гострий респіраторний дистрес-синдром, деструкція легеневої тканини, гостра дихальна недостатність та інші).

- Диференційоване лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
9. Плеврити. Визначення. Етіологічні фактори. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Показання до плевральної пункції та дренивання плевральної порожнини. Лікування. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 10. Інфекційно-деструктивні захворювання легень. Визначення. Фактори, які сприяють розвитку бронхоектатичної хвороби, абсцесу та гангрен легень. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 11. Дихальна недостатність. Визначення. Класифікація. Причини виникнення. Особливості клінічного перебігу різних форм. Діагностика, дослідження функції зовнішнього дихання, газів артеріальної та венозної крові, показників кислотно-основного стану крові. Диференційний діагноз. Лікувальна тактика. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 12. Гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Ерозивна та неерозивна ГЕРХ. Клінічні прояви залежно від варіанту та стадії. Дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Критерії діагнозу, диференціальна діагностика. Ускладнення. Диференційована терапія. Первинна та вторинна профілактика.
 13. Диспепсія.. Визначення диспепсії. Етіологія та патогенез. Роль *H. pylori* у виникненні гастродуоденальної патології. Класифікація. Недосліджена та функціональна диспепсія. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Сучасні підходи до лікування функціональної диспепсії. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 14. Хронічні гастрити Визначення, етіологія та патогенез хронічних гастритів. Роль *H. pylori* у виникненні хронічних гастритів. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Значення ендоскопічного (з морфологією) дослідження. Сучасні підходи до лікування різних типів хронічного гастриту. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 15. Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки. Визначення. Основні причини пептичних виразок (*H. pylori*, медикаменти та ін.). Класифікація. Клінічні прояви. Ускладнення (перфорація, пенетрація, кровотеча, стеноз, малігнізація). Значення інструментальних та лабораторних методів діагностики. Методи діагностики Нр-інфекції. Тактика ведення хворого. Ерадикаційна терапія, контроль ефективності ерадикації. Медикаментозна терапія Нр-негативних виразок. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 16. Целиакія та інші ентеропатії. Визначення. Етіологія, патогенез. Роль непереносимості компонентів їжі, імунних факторів і ензимопатій (несприйняття лактози, фруктози, галактози та ін.). Синдроми мальабсорбції та мальдигестії. Критерії діагнозу, диференціальна діагностика. Ускладнення. Диференційована терапія. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 17. Запальні захворювання кишки. Неспецифічний виразковий коліт та хвороба Крона: визначення, етіологія та патогенез. Класифікація. Особливості клінічного перебігу залежно від ступеня активності, тяжкості і фази перебігу. Лабораторна та інструментальна діагностика. Критерії діагнозу, диференціальна діагностика. Кишкові та позакишкові ускладнення та захворювання, асоційовані з запальними захворюваннями кишки (токсична дилатація, перфорація, склерозуючий холангіт, спондиліт, артрити, дерматози, увеїти та ін.). Лікування. Первинна та вторинна

- профілактика. Прогноз та працездатність.
18. Синдром подразненої кишки, визначення.. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви різних варіантів. Римські діагностичні критерії. Диференціальна діагностика. Лікування різних форм. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 19. Жовчнокам'яна хвороба, хронічний холецистит та функціональні біліарні порушення. Визначення. Етіологія, патогенез. Значення інфекції, порушень моторики та дисхолії у розвитку хронічного холециститу, холангіту та жовчнокам'яної хвороби. Класифікація. Особливості клінічного перебігу. Лабораторні та інструментальні методи діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення жовчнокам'яної хвороби. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 20. Хронічні гепатити. Визначення. Класифікація. Роль персистенції вірусу, токсичних та медикаментозних агентів, імунних порушень та алкоголю. Методи діагностики вірусної інфекції. Аутоімунний гепатит, хронічні вірусні, токсичний (медикаментозний) гепатити. Алкогольна хвороба печінки. Основні клініко-біохімічні синдроми. Особливості клінічного перебігу та діагностики окремих форм. Диференційний діагноз. Ускладнення. Особливості лікування різних форм. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 21. Цирози печінки. Визначення. Значення вірусної інфекції, нутритивних факторів, алкоголю, токсичних речовин та імунних порушень. Класифікація. Особливості клінічних проявів та діагностики різних варіантів. Диференційний діагноз. Печінкова недостатність та інші ускладнення. Диференційована терапія. Невідкладна терапія при ускладненнях. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 22. Хронічні панкреатити. Визначення. Значення різних етіологічних факторів. Класифікація. Особливості клінічного перебігу, діагностики та диференціальної діагностики залежно від форми та локалізації патологічного процесу. Ускладнення. Методи дослідження при діагностиці панкреатиту. Диференційоване лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Індивідуальні завдання

Підбір та огляд наукової літератури за тематикою програми по внутрішній медицині на вибір студента з написанням реферату та його прилюдним захистом.

Підбір та огляд наукової літератури за тематикою науково-дослідної роботи кафедри з підготовкою наукової доповіді на засіданні СНТ або на студентських конференціях.

Наукове дослідження за тематикою науково-дослідної роботи кафедри з публікацією результатів в наукових виданнях.

За бажанням студента під час вивчення відповідних тем він може виконувати індивідуальну роботу, яка проводиться в позаурочний час та при успішному її виконанні додатково оцінюється викладачем.

Перелік та зміст індивідуальних завдань можуть визначатись у кожному окремому випадку залежно від матеріально-технічного забезпечення кафедр.

Орієнтовний перелік індивідуальних завдань:

1. Проведення розпитування показового хворого, його загального огляду та огляду голови, шиї, кінцівок із виділенням основних симптомів та синдромів захворювання.
2. Проведення досліджень функції зовнішнього дихання у показових хворих, обробка отриманих даних та доповідь на занятті
3. Реєстрація ЕКГ, участь у проведенні інструментальних досліджень серцево-судинної системи у показових хворих з обробкою даних та доповіддю на занятті

4. Проведення фізикального та інструментального обстеження показового хворого із підготовкою огляду наукової літератури щодо досліджуваного випадку
5. Робота з літературою й іншими джерелами інформації та підготовка реферативного повідомлення про сучасні методи обстеження хворих у клініці внутрішніх хвороб
6. Робота з літературою й іншими джерелами інформації та підготовка реферативного повідомлення про особливості синдромної діагностики захворювання із типовим перебігом, обраного за бажанням студента

Завдання для самостійної роботи

Базовий перелік видів самостійної роботи студентів, розроблений відповідно до структури навчальної дисципліни, представлений у розділі «Самостійна робота». Обов'язковим видом самостійної роботи студентів є курація хворих та написання розгорнутої історії хвороби, що передбачено при вивченні відповідних. При цьому завданнями для самостійної роботи є:

1. Тижневе спостереження за хворим (розпитування, фізикальне обстеження, оцінка результатів інструментальних та лабораторних обстежень) із патологією серцево-судинної системи із написанням історії хвороби та представленням клінічного випадку на практичному занятті
2. Тижневе спостереження за хворим (розпитування, фізикальне обстеження, оцінка результатів інструментальних та лабораторних обстежень) із патологією бронхо-легеневої системи із написанням історії хвороби та представленням клінічного випадку на практичному занятті
3. Тижневе спостереження за хворим (розпитування, фізикальне обстеження, оцінка результатів інструментальних та лабораторних обстежень) із патологією травної системи із написанням історії хвороби та представленням клінічного випадку на практичному занятті
4. Тижневе спостереження за хворим (розпитування, фізикальне обстеження, оцінка результатів інструментальних та лабораторних обстежень) із патологією сечовивідної системи із написанням історії хвороби та представленням клінічного випадку на практичному занятті
5. Тижневе спостереження за хворим (розпитування, фізикальне обстеження, оцінка результатів інструментальних та лабораторних обстежень) із патологією ендокринної системи із написанням історії хвороби та представленням клінічного випадку на практичному занятті
6. Тижневе спостереження за хворим (розпитування, фізикальне обстеження, оцінка результатів інструментальних та лабораторних обстежень) із патологією кровотворної системи із написанням історії хвороби та представленням клінічного випадку на практичному занятті

Студент самостійно обирає те захворювання, за яким він проводитиме курацію (розпитування, обстеження) пацієнта.

Типові тестові задачі для розв'язування на практичних заняттях:

1. Жінка 22 років відмічає швидку втомлюваність. З раннього дитинства лікарі вислуховували у неї шум в ділянці серця. Пульс 87/хв, ритмічний. АТ 95/60 мм рт.ст. Перкуторні межі серця не змінені. Систолічний шум найкраще чути у II міжребер'ї зліва від грудини, II тон ослаблений. На рентгенограмі грудної клітки – розширення стовбура і лівої гілки легеневої артерії. Найімовірніше у хворої
А Стеноз легеневої артерії

- B** Стеноз вічка аорти
- C** Функціональний систолічний шум
- D** Пропалс мітрального клапана
- E** Недостатність клапана легеневої артерії

2. Жінка 35 років доставлена зі скаргами на сильний розлитий біль по всьому животу, нудоту, блювання. Погіршення стану настало за 2 дні до госпіталізації, коли на шкірі кінцівок виник дрібнокрапчаста геморагічна висипка, виникли переймоподібні болі в животі, кров'янисті виділення з прямої кишки. За 2 тижні до цього перенесла гостру вірусну інфекцію. Об'єктивно: АТ 90/60 мм рт. ст., ЧСС ? 95/хв, живіт при пальпації напружений, є симптоми подразнення очеревини. При дослідженні крові спостерігаються нейтрофільний лейкоцитоз та еозинофілія, зменшення кількості еритроцитів та гемоглобіну. Який діагноз можна встановити у хворої?

- A** Геморагічний васкуліт
- B** Гемофілія
- C** Тромбоцитопенічна пурпура
- D** Хвороба Крона
- E** Гемороїдальна кровотеча

3. Хворий 50 років скаржиться на різку слабкість, запаморочення, плями на шкірі. Місяць тому назад хворів на ангіну, лікувався самостійно антибіотиками. Об'єктивно: загальний стан важкий, шкіра та слизові оболонки бліді. На шкірі обличчя та тулуба плями різного розміру, синього та коричневого кольору. При пальпації живіт безболісний, печінка +1,5 см виступає з-під краю правої реберної дуги. Загальний аналіз крові: ЕР - $1,2 \cdot 10^{12}/л$, Нв - 50 г/л, КП 0,70, тромбоцити - $2 \cdot 10^9/л$, анізопоїкілоцитоз. ШОЕ - 55 мм/год. Який попередній діагноз ?

- A** Тромбоцитопенічна пурпура
- B** Геморагічний васкуліт, абдомінальна форма
- C** Гостра постгеморагічна анемія
- D** Мієломна хвороба
- E** Гемофілія

4.4. Забезпечення освітнього процесу

1. Мультимедійні проектори, комп'ютери, екрани для мультимедійних презентацій, лекційні презентації.
2. Демонстраційні екрани, ноутбуки, файли у Power Point та Word з задачами «Крок-2» для практичних та підсумкових занять.
3. Екзаменаційні білети.

При вивченні дисципліни використовуються всі різновиди методів навчання, рекомендовані для вищої школи, а саме:

– за джерелами знань: словесні (пояснення, лекція, бесіда, дискусія); наочні (демонстрація); практичні (практична робота, опанування практичними навичками), на яких робиться особливий акцент при вивченні дисципліни;

– за логікою навчального процесу: аналітичний (виділення окремих симптомів захворювання), синтетичний (з'ясування взаємозв'язку симптомів та виділення синдромів захворювання), їх поєднання – аналітико-синтетичний, а також індуктивний метод (переважно при вивченні блоку 1), дедуктивний (при вивченні блоку 2), їх поєднання – традиційний метод (при вивченні обох блоків);

– за рівнем самостійної розумової діяльності: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

Поєднуючи та узагальнюючи наведені вище методи навчання, при вивченні дисципліни доцільно впроваджувати такі методи організації навчальних занять як:

- метод клінічних кейсів,
- проблемно-дослідницький метод,
- метод індивідуальних навчально-дослідних завдань,
- метод конкурентних груп,
- метод тренінгових технологій,
- метод проведення наукових конференцій із застосуванням інтерактивних, міждисциплінарних та інформаційно-комп'ютерних технологій

Видами навчальної діяльності студента, згідно з навчальним планом, є лекції, практичні заняття, самостійна робота студентів.

Лекційний і практичний етапи навчання студентів по можливості формуються у такій послідовності, щоб теми лекцій передували практичним заняттям.

Практичні заняття тривалістю 2 академічні години (80 хвилин) проходять у терапевтичній клініці (відділенні терапевтичного профілю) та складаються з чотирьох структурних частин:

- 1) засвоєння теоретичної частини теми,
- 2) демонстрація викладачем методики дослідження тематичного хворого,
- 3) робота студентів по відпрацюванню практичних навичок біля ліжка хворого під контролем викладача,
- 4) вирішення ситуаційних завдань та тест-контроль засвоєння матеріалу.

При проведенні практичних занять основне місце посідає опанування практичними навичками з фізикального обстеження хворого та робота безпосередньо із пацієнтами.

На підставі засвоєння клінічних методів обстеження хворого, вміння їх синтезувати та інтерпретувати, оцінювати та аналізувати у студента формується клінічне мислення та навички встановлення діагнозу, призначення додаткового обстеження та терапевтичного лікування, що і є основним завданням внутрішньої медицини.

Самостійна робота студентів посідає у вивченні дисципліни вагоме місце. Окрім традиційної передаудиторної підготовки з теоретичних питань внутрішньої медицини, вона включає роботу студентів у відділеннях терапевтичного стаціонару, клінічних лабораторіях та відділеннях функціональної діагностики в позааудиторний час, ефективність якої повинна забезпечуватись викладачами та допоміжним персоналом кафедри внутрішньої медицини. До самостійної роботи включено курацію хворих з написанням історії хвороби, яка передбачає розпитування та повне фізикальне обстеження хворого з визначенням провідних синдромів та симптомів, призначення діагностичних маніпуляцій та участь у алгоритмі надання медичної допомоги даному хворому.

5. Підсумковий контроль

Перелік питань підсумкового контролю (екзамену)

БЛОК 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КЛІНІЧНОЇ ФАРМАКОЛОГІЇ, ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРАПІЇ, ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ, КЛІНІЧНОЇ ІМУНОЛОГІЇ, АЛЕРГОЛОГІЇ ТА РЕВМАТОЛОГІЇ

1. Клінічна фармакодинаміка, визначення, місце і роль у виборі фармакотерапії.

2. Клінічна фармакокінетика, визначення, основні поняття, роль у виборі фармакотерапії.
3. Класифікація гіполіпідемічних лікарських засобів.
4. Механізм дії, фармакокінетика та фармакодинаміка, показання та протипоказання до призначення статинів.
5. Класифікація дисліпідемій. Диференційований підхід до застосування гіполіпідемічних ЛЗ.
6. Групи препаратів, що відносяться до антиангінальних та антиішемічних ЛЗ.
7. Механізм дії, фармакологічні ефекти, показання та протипоказання до призначення нітратів.
8. Механізм дії, фармакологічні ефекти, показання та протипоказання до призначення бета-адреноблокаторів.
9. Механізм дії, фармакологічні ефекти, показання та протипоказання до призначення блокаторів кальцієвих каналів.
10. Антиагрегантні препарати. Класифікація. Механізми дії. Способи дозування.
11. Тромболітичні засоби. Показання та протипоказання до тромболізу. Схеми призначення.
12. Антикоагулянти. Класифікація. Механізми дії. Побічні явища.
13. Принципи вибору ЛЗ для лікування нападу стенокардії, гострого інфаркту міокарда.
14. Класифікація антигіпертензивних ЛЗ.
15. Диференційований підхід до призначення антигіпертензивної терапії при наявності супутніх захворювань (цукровий діабет, бронхіальна астма, вагітність, похилий вік, феохромоцитома та ін.).
16. Механізм антигіпертензивної дії, побічні явища при призначенні блокаторів кальцієвих каналів. Принципи дозування.
17. Механізм антигіпертензивної дії, побічні явища при призначенні бета-адреноблокаторів. Принципи дозування.
18. Механізм антигіпертензивної дії, фармакологічні ефекти, показання та протипоказання, побічні явища при призначенні інгібіторів ангіотензинперетворюючого ферменту. Принципи дозування.
19. Механізм антигіпертензивної дії, фармакологічні ефекти, показання та протипоказання, побічні явища при призначенні антагоністів рецепторів ангіотензину II. Принципи дозування.
20. Принципи комбінованого застосування антигіпертензивних ЛЗ.
21. Диференційований вибір ЛЗ для лікування гіпертензивних кризів.
22. Класифікація антиаритмічних ЛЗ. Диференційований підхід до призначення антиаритмічних ЛЗ.
23. Класифікація серцевих глікозидів. Принципи дозування. Кардіальні та некардіальні ефекти серцевих глікозидів. Показання до призначення.
24. Клінічні та ЕКГ-ознаки інтоксикації серцевими глікозидами. Принципи лікування інтоксикації серцевими глікозидами.
25. Диференційований вибір ЛЗ для лікування кардіальної астми, набряку легенів.
26. Класифікація діуретичних ЛЗ.
27. Механізм дії, фармакокінетика та фармакодинаміка, показання та протипоказання до призначення петльових діуретиків.
28. Механізм дії, фармакокінетика та фармакодинаміка, показання та протипоказання до призначення тiazидних та тiazидоподібних діуретиків. Принципи дозування.
29. Механізм дії та фармакологічні ефекти калійзберігаючих діуретиків. Показання та протипоказання до застосування. Режим дозування.
30. Диференційований підхід до вибору діуретичного препарату в залежності від наявності супутніх захворювань (вплив на ліпідний та вуглеводний обмін).
31. Класифікація ЛЗ, що впливають на бронхіальну прохідність.

32. Механізм дії, фармакокінетика, показання та протипоказання до призначення бета-2-агоністів короткої та тривалої дії. Принципи дозування.
33. Метилксантини, механізм дії, фармакологічні ефекти, побічні явища. Принципи дозування.
34. Глюкокортикостероїди. Фармакокінетика та фармакодинаміка. Переваги застосування інгаляційних глюкокортикоїдів. Режими дозування.
35. Побічні явища, які зустрічаються при тривалому застосуванні глюкокортикостероїдів.
36. Муколітичні лікарські засоби. Фармакокінетика та фармакодинаміка. Режими дозування.
37. Взаємодія лікарських засобів. Види. Клінічні приклади.
38. Види побічних ефектів при застосуванні лікарських засобів.
39. Клініко-фармакологічна класифікація нестероїдних протизапальних ЛЗ.
40. Механізм дії, фармакологічні ефекти нестероїдних протизапальних ЛЗ.
41. Показання та протипоказання. Побічні явища при застосуванні нестероїдних протизапальних ЛЗ, їх профілактика та лікування.
42. Сучасні принципи вибору протимікробних ЛЗ.
43. Небажані ефекти антибактеріальної терапії, їх профілактика та лікування.
44. Класифікація, спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування пеніцилінів. Принципи дозування.
45. Класифікація, спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування цефалоспоринів. Принципи дозування.
46. Спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування карбапенемів. Принципи дозування.
47. Класифікація, спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування аміноглікозидів. Принципи дозування.
48. Класифікація, спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування макролідів. Принципи дозування.
49. Класифікація, спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування фторхінолонів. Принципи дозування.
50. Спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування глікопептидів. Принципи дозування.
51. Спектр активності, механізм дії, особливості клінічного застосування нітроїмідазолів та нітрофуранів. Принципи дозування.
52. Клініко-фармакологічна характеристика ЛЗ, що стимулюють моторну функцію ШКТ. Принципи дозування.
53. Клініко-фармакологічна характеристика ЛЗ, що пригнічують моторно-евакуаторну функцію ШКТ. Принципи дозування.
54. Гепатопротектори. Класифікація. Фармакокінетика та фармакодинаміка. Показання та протипоказання до призначення. Принципи дозування.
55. Холеретики та холекінетики. Клініко-фармакологічні особливості. Показання та протипоказання до призначення. Принципи дозування.
56. Поліферментні засоби замісної терапії. Фармакологічні особливості. Показання до застосування. Побічні явища. Принципи дозування.
57. Основні біологічні задачі та функції імунної системи організму.
58. Класифікація органів імунної системи. Апоптоз (поняття і роль у функціонуванні організму). Класифікація імунодефіцитних станів. Критерії діагностики.
59. Класифікація імунодефіцитних станів. Первинні імунодефіцитні стани з порушеннями в гуморальній (В-клітинній) та Т-клітинній ланці: основні синдроми, особливості клінічного перебігу, діагностика, принципи терапії.

60. Класифікація імунодефіцитних станів. Первинні імунодефіцитні стани з дефіцитом функцій фагоцитів, недостатністю системи комплементу та комбіновані первинні імунодефіцитні стани: основні синдроми, особливості клінічного перебігу, діагностика, принципи терапії.
61. Гостра ревматична лихоманка. Визначення. Роль стрептокової інфекції та імунологічної реактивності у розвитку гострої ревматичної лихоманки. Класифікація. Клінічна картина (кардит, поліартрит, хорея, ураження шкіри). Значення лабораторних та інструментальних методів дослідження. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування з урахуванням ступеня активності. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
62. Системний червоний вовчак. Визначення. Етіологічні фактори та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви залежно від ураження органів і систем та активності хвороби. Значення лабораторних, у тому числі імунологічних, методів дослідження. Діагностичні критерії. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування з урахуванням ступеню активності. Пульс-терапія. Профілактика. Прогноз та працездатність.
63. Системні захворювання сполучної тканини (системна склеродермія, дерматомиозит). Визначення. Етіологічні фактори, патогенез. Класифікація. Клінічна картина залежно від ураження органів та систем. Діагностичні критерії, Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.
64. Системні васкуліти. Геморагічний васкуліт (васкуліт Шенлейн-Геноха), гіперсенситивний васкуліт, вузликосий поліартеріїт. Визначення. Етіологія, патогенез. Клінічні прояви, критерії діагностики. Диференційний діагноз. Лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.
65. Ревматоїдний артрит. Визначення. Етіологія, патогенез. Роль порушень імунного статусу в розвитку захворювання. Класифікація. Клінічна картина з урахуванням активності патологічного процесу, стадії захворювання, системних проявів. Значення лабораторних та інструментальних методів для діагностики захворювання, його стадії та активності. Критерії діагнозу, значення дослідження синовіальної рідини. Диференційний діагноз. Ускладнення. Стратегія лікування. Базисна терапія. Тактика лікування глюкокортикоїдами та нестероїдними протизапальними засобами. Профілактика. Прогноз та працездатність.
66. Остеоартрит. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічна картина в залежності від переважної локалізації уражень. Діагностика. Диференційний діагноз. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
67. Подагра. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Особливості суглобового синдрому та ураження внутрішніх органів. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.
68. Серонегативні спондилоартропатії (анкілозивний спондилоартрит, реактивні артрити). Анкілозивний спондилоартрит. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічна картина. Значення інструментальних та лабораторних методів. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність. Реактивні артрити. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні прояви реактивних артритів різної етіології. Синдром Рейтера, значення лабораторних і інструментальних методів діагностики. Критерії діагностики, Диференційний діагноз. Лікування, роль антибактеріальної терапії. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
69. Організація терапевтичної допомоги у воєнний час та при надзвичайних ситуаціях

- в мирний час. Загальні питання організації терапевтичної допомоги у воєнний час та при надзвичайних ситуаціях в мирний час. Характеристика сучасної бойової терапевтичної патології. Структура і характер санітарних втрат терапевтичного профілю. Принципи медичного сортування хворих та уражених терапевтичного профілю. Види та обсяг медичної допомоги ураженим і хворим терапевтичного профілю на етапах медичної евакуації.
70. Радіаційні ураження. Поняття про променеву травму, надання медичної допомоги на етапах медичної евакуації.
 71. Гостра променева хвороба. Етапне лікування хворих з гострою променевою хворобою. Атипові форми променевої хвороби. Види іонізуючих випромінювань, одиниці виміру і дозиметрії. Основні ланки біологічної дії іонізуючих випромінювань та патогенезу основних клінічних форм радіаційних уражень. Клініка та діагностика різних форм гострої променевої хвороби.
 72. Особливості радіаційних уражень мирного часу. Класифікація кістково-мозкової форми гострої променевої хвороби. Особливості клінічної картини в різні періоди захворювання. диференційно-діагностичні критерії ступенів тяжкості захворювання. визначення станів, що загрожують життю, на кожному з етапів евакуації.
 73. Принципи патогенетичного лікування гострої променевої хвороби з урахуванням провідних проявів захворювання. обсяг медичної допомоги на етапах медичної евакуації. Види атипових форм гострої променевої хвороби.
 74. Особливості клініки гострої променевої хвороби при зовнішньому нерівномірному опроміненні, комбінованих радіаційних ураженнях, внутрішньому опроміненні, поєднаному опроміненні, нейтронних ураженнях і тривалому опроміненні невеликими дозами. Надання медичної допомоги на етапах медичної евакуації.
 75. Захворювання внутрішніх органів при бойовій хірургічній травмі та травмах в умовах катастроф та аварій мирного часу. Класифікація патологічних змін внутрішніх органів у поранених. Загальні синдроми вогнепальної рани. Захворювання внутрішніх органів у поранених. Лікування захворювань внутрішніх органів у поранених на етапах медичної евакуації. Профілактика.
 76. Опікова хвороба. Визначення, патогенез та класифікація. Основні клінічні прояви та ускладнення. Діагностика. Етапне лікування хворих на опікову хворобу. Особливості лікування опікового шоку.
 77. Синдром тривалого здавлювання. Визначення. Патогенез, класифікація, клінічні прояви. Обсяг допомоги на етапах медичної евакуації.
 78. Поняття про перегрівання, переохолодження. Ускладнення з боку внутрішніх органів при дії термічних факторів. Особливості клініки, діагностика. Профілактика та етапне лікування.
 79. Бойова психічна травма та її наслідки. Поняття про гостру реакцію на бойовий стрес та посттравматичний стресовий розлад. Особливості клініки, діагностика. Невідкладна допомога при кризових станах.
 80. Невідкладні стани (гостра серцева недостатність, коми, непритомність, гостра дихальна недостатність, порушення водно-електролітного обміну та ін.). Термінальні стани. Надання невідкладної допомоги на етапах медичної евакуації.
 81. Ураження отруйними речовинами у воєнний та мирний час. Класифікація отруйних речовин. Механізм токсичної дії. Клінічні прояви уражень отруйними речовинами (хлорвмісними, фторвмісними, чадним газом, аміаком, ціанідами та ін.). Діагностика. Етапне лікування уражених отруйними речовинами. Обсяги медичної допомоги.

БЛОК 2. ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ПАТОЛОГІЇ ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ

1. Гломерулонефрити. Визначення. Етіологія, роль стрептококової інфекції та імунологічних порушень в розвитку хвороби. Патогенез. Класифікація. Клінічні прояви та діагностика окремих форм. Диференційний діагноз. Ускладнення (еклампсія, гостра лівошлуночкова недостатність та ін.). Лікування з урахуванням морфологічного варіанту та клінічного перебігу. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
2. Амілоїдоз. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клінічні прояви амілоїдозу нирок. Критерії діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
3. Пієлонефрити. Визначення. Роль інфекції при запальних захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів. Класифікація. Клінічні прояви. Інструментальні та лабораторні методи діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
4. Тубулоінтерстиційний нефрит. Визначення. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Критерії діагностики та диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
5. Гостре пошкодження нирок. Хронічна хвороба нирок. Визначення. Етіологічні фактори. Патогенез уражень органів та систем, їх клінічні прояви. Класифікація. Клініка та зміни лабораторних показників залежно від стадії. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування на різних стадіях. Нирковозамісна терапія: гемодіаліз, трансплантація нирок. Показання та протипоказання до нирковозамісної терапії, ускладнення. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
6. Хронічне обструктивне захворювання легень. Визначення. Значення паління, екологічних, професійних факторів та інфекції у розвитку хронічного обструктивного захворювання легень. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
7. Бронхіальна астма. Визначення. Етіологія, особливості патогенезу. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Невідкладна допомога при нападі бронхіальної астми. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
8. Пневмонії. Визначення. Етіологія. Класифікація. Клінічні прояви і особливості перебігу в залежності від збудника. Дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення (гострий респіраторний дистрес-синдром, деструкція легеневої тканини, гостра дихальна недостатність та інші). Диференційоване лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
9. Плеврити. Визначення. Етіологічні фактори. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Показання до плевральної пункції та дренивання плевральної порожнини. Лікування. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
10. Інфекційно-деструктивні захворювання легень. Визначення. Фактори, які сприяють розвитку бронхоектатичної хвороби, абсцесу та гангрен легень. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
11. Дихальна недостатність. Визначення. Класифікація. Причини виникнення. Особливості клінічного перебігу різних форм. Діагностика, дослідження функції

- зовнішнього дихання, газів артеріальної та венозної крові, показників кислотно-основного стану крові. Диференційний діагноз. Лікувальна тактика. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
12. Гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Ерозивна та неерозивна ГЕРХ. Клінічні прояви залежно від варіанту та стадії. Дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Критерії діагнозу, диференціальна діагностика. Ускладнення. Диференційована терапія. Первинна та вторинна профілактика.
 13. Диспепсія.. Визначення диспепсії. Етіологія та патогенез. Роль *H. pylori* у виникненні гастродуоденальної патології. Класифікація. Недосліджена та функціональна диспепсія. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Сучасні підходи до лікування функціональної диспепсії. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 14. Хронічні гастрити Визначення, етіологія та патогенез хронічних гастритів. Роль *H. pylori* у виникненні хронічних гастритів. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Значення ендоскопічного (з морфологією) дослідження. Сучасні підходи до лікування різних типів хронічного гастриту. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 15. Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки. Визначення. Основні причини пептичних виразок (*H. pylori*, медикаменти та ін.). Класифікація. Клінічні прояви. Ускладнення (перфорація, пенетрація, кровотеча, стеноз, малігнізація). Значення інструментальних та лабораторних методів діагностики. Методи діагностики *Hp*-інфекції. Тактика ведення хворого. Ерадикаційна терапія, контроль ефективності ерадикації. Медикаментозна терапія *Hp*-негативних виразок. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 16. Целиакія та інші ентеропатії. Визначення. Етіологія, патогенез. Роль непереносимості компонентів їжі, імунних факторів і ензимопатій (несприйняття лактози, фруктози, галактози та ін.). Синдроми мальабсорбції та мальдигестії. Критерії діагнозу, диференціальна діагностика. Ускладнення. Диференційована терапія. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 17. Запальні захворювання кишки. Неспецифічний виразковий коліт та хвороба Крона: визначення, етіологія та патогенез. Класифікація. Особливості клінічного перебігу залежно від ступеня активності, тяжкості і фази перебігу. Лабораторна та інструментальна діагностика. Критерії діагнозу, диференціальна діагностика. Кишкові та позакишкові ускладнення та захворювання, асоційовані з запальними захворюваннями кишки (токсична дилатація, перфорація, склерозуючий холангіт, спондиліт, артрити, дерматози, увеїти та ін.). Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 18. Синдром подразненої кишки, визначення.. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви різних варіантів. Римські діагностичні критерії. Диференціальна діагностика. Лікування різних форм. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 19. Жовчнокам'яна хвороба, хронічний холецистит та функціональні біліарні порушення. Визначення. Етіологія, патогенез. Значення інфекції, порушень моторики та дисхолії у розвитку хронічного холециститу, холангіту та жовчнокам'яної хвороби. Класифікація. Особливості клінічного перебігу. Лабораторні та інструментальні методи діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення жовчнокам'яної хвороби. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
 20. Хронічні гепатити. Визначення. Класифікація. Роль персистенції вірусу, токсичних та медикаментозних агентів, імунних порушень та алкоголю. Методи діагностики

- вірусної інфекції. Аутоімунний гепатит, хронічні вірусні, токсичний (медикаментозний) гепатити. Алкогольна хвороба печінки. Основні клініко-біохімічні синдроми. Особливості клінічного перебігу та діагностики окремих форм. Диференційний діагноз. Ускладнення. Особливості лікування різних форм. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
21. Цирози печінки. Визначення. Значення вірусної інфекції, нутритивних факторів, алкоголю, токсичних речовин та імунних порушень. Класифікація. Особливості клінічних проявів та діагностики різних варіантів. Диференційний діагноз. Печінкова недостатність та інші ускладнення. Диференційована терапія. Невідкладна терапія при ускладненнях. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.
22. Хронічні панкреатити. Визначення. Значення різних етіологічних факторів. Класифікація. Особливості клінічного перебігу, діагностики та диференціальної діагностики залежно від форми та локалізації патологічного процесу. Ускладнення. Методи дослідження при діагностиці панкреатиту. Диференційоване лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Комплекти практичних завдань формуються безпосередньо з переліку практичних навичок, якими має опанувати студент під час вивчення кожного з двох блоків дисципліни, що сьтановлять собою стандартизовані за методикою виконання практичні роботи.

Перелік практичних навичок, які має засвоїти студент при вивченні блоку 1:

1. Провести розпитування хворого. Зробити висновок щодо отриманих анамнестичних даних. Визначити основні симптоми та синдроми.
2. Провести загальний огляд показового хворого. Визначити провідні симптоми.
3. Провести огляд голови та шиї показового хворого. Визначити клінічне значення симптомів.
4. Провести огляд тулуба та кінцівок показового хворого. Визначити клінічне значення симптомів.
5. Провести огляд грудної клітки хворого із бронхо–легеневою патологією, оцінити статичні та динамічні ознаки.
6. Провести огляд передсерцевої ділянки, визначити клінічне значення симптомів.
7. Провести огляд живота, визначити клінічне значення симптомів.
8. Провести пальпаторне дослідження грудної клітки визначити клінічне значення симптомів.
9. Провести пальпаторне дослідження лімфовузлів, оцінити результати.
10. Провести пальпаторне дослідження щитовидної залози, оцінити отримані дані.
11. Провести пальпаторне дослідження пульсу, визначити клінічне значення симптомів.
12. Провести пальпаторне дослідження передсерцевої ділянки, визначити клінічне значення симптомів.
13. Провести поверхневу пальпацію живота, визначити клінічне значення симптомів.
14. Провести пальпаторне дослідження сигмоподібної кишки, визначити клінічне значення симптомів.
15. Провести пальпаторне дослідження сліпої кишки, визначити клінічне значення симптомів.
16. Провести пальпаторне дослідження висхідного відділу ободової кишки визначити клінічне значення симптомів.
17. Провести пальпаторне дослідження низхідного відділу ободової кишки, визначити клінічне значення симптомів.
18. Провести пальпаторне дослідження поперечної ободової кишки, визначити клінічне значення симптомів.

19. Провести пальпаторне дослідження печінки, визначити клінічне значення симптомів.
20. Провести пальпаторне дослідження селезінки, визначити діагностичне значення симптомів.
21. Провести пальпаторне і перкуторне дослідження нирок, визначити діагностичне значення симптомів.
22. Визначити нижню межу шлунка, оцінити отримані дані.
23. Визначити наявність рідини у черевній порожнині, дати клінічну оцінку.
24. Провести вимірювання артеріального тиску на верхніх кінцівках, оцінити отримані дані.
25. Провести вимірювання артеріального тиску на нижніх кінцівках, оцінити отримані дані.
26. Провести порівняльну перкусію легень і визначити клінічне значення симптомів.
27. Провести топографічну перкусію легень і визначити діагностичне значення симптомів.
28. Провести перкуторне дослідження серця, визначити межі відносної тупості серця, дати клінічну оцінку.
29. Провести перкуторне дослідження серця, визначити межі абсолютної тупості серця, дати клінічну оцінку.
30. Методом перкусії визначити межі печінки, оцінити діагностичне значення симптомів.
31. Методом перкусії визначити межі селезінки, дати клінічну оцінку.
32. Провести аускультацию легень, визначити кількісні та якісні зміни дихання, дати клінічну оцінку.
33. Провести аускультацию легень, визначити додаткові дихальні шуми, дати клінічну оцінку.
34. Провести дослідження бронхофонії, дати клінічну оцінку.
35. Провести аускультацию артерій, визначити діагностичне значення симптомів.
36. Провести аускультацию серця, визначити зміни його тонів, дати клінічну оцінку.
37. Провести аускультацию серця, визначити діагностичне значення шумів серця.
38. Проаналізувати ЕКГ хворого з порушенням автоматизму серця.
39. Проаналізувати ЕКГ хворого із порушенням збудливості серця. Провести диференціальну діагностику екстрасистол.
40. Проаналізувати ЕКГ хворого із порушенням провідності серця.
41. Проаналізувати ЕКГ хворого із комбінованим порушенням збудливості та провідності серця.
42. Проаналізувати ФКГ хворого із вадою серця.

Перелік практичних навичок, які має засвоїти студент при вивченні блоку № 2:

1. Провести фізикальне обстеження хворого із мітральною вадою серця. Визначити провідні симптоми та синдроми.
2. Провести фізикальне обстеження хворого із аортальною вадою серця. Визначити провідні симптоми та синдроми.
3. Провести фізикальне обстеження хворого на артеріальну гіпертензію. Визначити провідні симптоми та синдроми.
4. Провести розпит хворого на ішемічну хворобу серця (стабільну стенокардію напруги), деталізувати больовий синдром, визначити функціональний клас пацієнта.
5. Провести загальний огляд та фізикальне обстеження хворого на гострий інфаркт міокарда. Визначити основні симптоми та синдроми.
6. Оцінити ЕКГ хворого із гострим інфарктом міокарда, визначити характер та локалізацію ураження серцевого м'яза.

7. Провести фізикальне обстеження хворого із серцевою недостатністю. Визначити основні симптоми та синдроми, встановити функціональний клас пацієнта.
8. Провести розпит та огляд хворого із обструктивним захворюванням легень. Визначити основні симптоми та синдроми, з урахуванням даних спірографії встановити стадію захворювання.
9. Провести пальпацію, перкусію грудної клітки та аускультацию легень у хворого із обструктивним захворюванням легень. Визначити основні симптоми та синдроми.
10. Провести розпит та фізикальне дослідження хворого на пневмонію. Визначити основні симптоми та синдроми.
11. Провести розпит та фізикальне обстеження хворого із плевритом. Визначити характер плевриту, основні симптоми та синдроми.
12. Провести розпитування, огляд та пальпацію живота у хворого на хронічний гастрит. Визначити провідні синдроми.
13. Проаналізувати результати інтрагастральної рН-метрії у хворого на хронічний гастрит. Оцінити кислотоутворюючу функцію шлунка.
14. Провести розпитування, огляд та пальпацію живота у хворого на пептичну виразку шлунка/12-палої кишки. Визначити основні синдроми, розпізнати можливу локалізацію виразки.
15. Провести розпитування, огляд та та пальпацію живота у хворого на хронічний холецистит. Перевірити основні симптоми, характерні для ураження жовчного міхура. Визначити основні синдроми.
16. Провести розпитування, огляд та та пальпацію живота у хворого на хронічний холангіт. Визначити основні синдроми.
17. Оцінити дані багатомоментного дуоденального зондування пацієнта із захворюванням жовчовивідних шляхів. Визначити основні симптоми та локалізацію ураження.
18. Провести розпитування та огляд хворого на гепатит (або цироз печінки). Визначити основні симптоми та синдроми.
19. Провести фізикальне дослідження хворого на гепатит (або цироз печінки). Визначити основні синдроми з урахуванням даних біохімічного дослідження крові та аналізу сечі.
20. Провести фізикальне дослідження хворого із захворюванням нирок (пієлонефритом або гломерулонефритом). Визначити основні синдроми.
21. Проаналізувати загальноклінічний аналіз сечі хворого із захворюванням нирок, аналіз сечі за методами Зимницького та Нечипоренка. Визначити основні симптоми та синдроми. Зробити висновок про характер ураження нирок.
22. Провести фізикальне обстеження хворого із анемією. Визначити основні симптоми та синдроми, з урахуванням загального аналізу крові визначити характер анемії.
23. Провести розпитування та загальний огляд хворого на цукровий діабет, дослідити пульс на судинах верхніх та нижніх кінцівок, виміряти артеріальний тиск. Визначити основні симптоми та синдроми.
24. Робота з хворим:
 - Збирати скарги, анамнез хвороби, анамнез життя;
 - Збирати інформацію про загальний стан пацієнта (свідомість, конституція, вгодованість) та оцінюватим зовнішній вигляд (огляд шкіри, підшкірного жирового шару, пальпація лімфатичних вузлів, щитоподібної та молочної залоз), обстежувати стан кістково-м'язової системи, суглобів;
 - Обстежувати стан органів дихання (огляд грудної клітки, пальпація грудної клітки, перкусія та аускультация легень);
 - Обстежувати стан системи органів кровообігу (огляд і пальпація ділянки серця та судин, перкусія меж серця і аускультация серця та судин);
 - Обстежувати стан органів травлення (огляд, перкусія, поверхнева і глибока пальпація);
 - Обстежувати стан сечовидільної системи (огляд поперекової ділянки, пальпація нирок).
 - Поставити попередній діагноз захворювання (Список 1).

- Призначити та обґрунтувати лабораторне та/або інструментальне обстеження хворого із захворюваннями (Список 1).
- Інтерпретувати результати лабораторних та інструментальних досліджень (Список 2)
- Здійснювати диференціальну діагностику при захворюваннях (Список 1).
- Поставити клінічний діагноз захворювань (Список 1).
- Визначати необхідний режим та дієту хворого із захворюваннями (Список 1).
- Визначати принципи та характер лікування (консервативне, оперативне) захворювань (Список 1).
- Діагностувати та надавати надавати допомогу при невідкладних станах (Список 3)
- Виконувати медичні маніпуляції (Список 4)
- Визначати тактику вторинної профілактики хворих, які підлягають диспансерному нагляду.
- Вести медичну документацію(Список 5), виписувати рецепти на основні лікарські засоби (Список 6)

Список 1 (Синдроми та симптоми)

1. АНЕМІЯ (гостра та хронічна постгеморагічна анемія, залізодефіцитна, В12-дефіцитна, фолієводефіцитна, апластична, гемолітична)
2. АРТЕРІАЛЬНА ГІПЕРТЕНЗІЯ (есенціальна артеріальна гіпертензія, вторинні артеріальні гіпертензії: ниркові - реноваскулярні, ренопаренхіматозні; ендокринні - синдром і хвороба Іценко-Кушинга, феохромоцитома, первинний гіперальдостеронізм, тиреотоксикоз; коарктація аорти, ізольована систолічна артеріальна гіпертензія, артеріальна гіпертензія при вагітності).
3. АСЦИТ (цироз та пухлини печінки, правошлуночкова серцева недостатність, в т.ч. при констриктивному перикардиті, тромбоз печінкових вен, тромбоз ворітної вени або її гілок, тромбоз, стеноз, облітерація нижньої порожнистої вени на рівні або вище печінкових вен, тощо).
4. БІЛЬ В ГРУДНІЙ КЛІТЦІ (гострий коронарний синдром, стенокардія, стеноз гирла аорти, гіпертрофічна кардіоміопатія, пролапс мітрального клапану, коронарит, аортит, міокардит, гострий перикардит, розшарування аорти, плеврит, тромбоемболія легеневої артерії, пневмоторакс, пухлини середостіння, гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба, кардіоспазм, спазм стравоходу, кила стравохідного отвору діафрагми, пептична виразка шлунку та дванадцятипалої кишки, остеохондроз грудного відділу хребта, оперізуючий лишай, міозит, костохондрит, міжреберна невралгія, нейроциркуляторна дистонія, синдром панічних атак).
5. БІЛЬ В ЖИВОТІ (холецистит, дискінезії жовчного міхура та сфінктера Одді, жовчнокам'яна хвороба, панкреатит, хронічний гастрит, пептична виразка шлунку та дванадцятипалої кишки, синдром роздратованої кишки, целиакія та інші ентеропатії, хвороба Крона, неспецифічний виразковий коліт, «черевна жаба»).
6. БІЛЬ В КІНЦІВКАХ ТА СПИНІ (анкілозивний спондилоартрит, остеоартроз, остеохондроз хребта, остеопороз, дерматоміозит/поліміозит, нейропатії, зокрема, при васкулітах і цукровому діабеті).
7. БРОНХООБСТРУКТИВНИЙ СИНДРОМ (хронічне обструктивне захворювання легень, бронхіальна астма, пухлини трахеї, бронхів та середостіння).
8. ВИПІТ У ПЛЕВРАЛЬНУ ПОРОЖНИНУ (туберкульоз, пневмонії, злоякісні пухлини плеври та легень, серцева недостатність, гострий панкреатит, цироз печінки, нефротичний синдром, травми грудної клітки, гіпотиреоз, системні захворювання сполучної тканини).
9. ГЕМОРАГІЧНИЙ СИНДРОМ (геморагічний васкуліт, вузликовий поліартеріїт, гіперсенситивний васкуліт, гемофілія, ідіопатична тромбоцитопенічна пурпура, синдром дисемінованного внутрішньосудинного згортання крові, злоякісні захворювання кровотворної системи, що супроводжуються тромбоцитопенією).

10. **ГЕПАТОМЕГАЛІЯ ТА ГЕПАТОЛІЄНАЛЬНИЙ СИНДРОМ** (гострі та хронічні гепатити, цироз та рак печінки, тромбоз печінкових вен, лейкемії, лімфогранулематоз, еритремія, правшлуночкова серцева недостатність, зокрема при констриктивному перикардиті, хвороби накопичення, зокрема, гемохроматоз).
11. **ДИСПЕПСІЯ** (гастроезофагеальна рефлюксна хвороба, рак шлунка, хронічний гастрит, пептична виразка шлунку та дванадцятипалої кишки, хронічний панкреатит, рак підшлункової залози, токсичний зоб, цукровий діабет, гіпо- та гіпертиреоз).
12. **ДИСФАГІЇ** (езофагіти, в тому числі при гастроезофагеальній рефлюксній хворобі, рак стравоходу, дифузний спазм стравоходу, ахалазія кардії, дивертикули стравоходу, дисфагія при ураженні центральної та периферичної нервової системи і м'язової системи, системна склеродермія).
13. **ЖОВТЯНИЦЯ** (гострі та хронічні гепатити, цироз та рак печінки, гемолітичні анемії, жовчнокам'яна хвороба, рак головки підшлункової залози, рак фатерова соска, доброякісні гіпербілірубінемії, малярія, лептоспіроз, ерсиніози).
14. **ЗАДИШКА** (при серцевій недостатності зі збереженою та зниженою систолічною функцією лівого шлуночка; дихальній недостатності внаслідок порушення бронхіальної прохідності та захворювань легень і плеври, в тому числі при пневмонії, туберкульозі та пневмотораксі; патології судин легень, зокрема тромбоемболії легеневої артерії та захворюваннях грудної клітки або дихальних м'язів, синдромі гіпервентиляції при неврозах і нейроциркуляторній дистонії, ураженнях дихального центру при органічних захворюваннях головного мозку, анеміях, ботулізмі).
15. **ЗАКРЕП** (синдром подразненої кишки, рак кишки, аноректальні захворювання, гіпотиреоз, ситуаційні, ятрогенні, психогенні та нейрогенні закрепи, порушення харчування).
16. **ЗОБ** (нетоксичний та токсичний зоб, тиреоїдити, рак щитоподібної залози).
17. **КАШЕЛЬ** (хронічне обструктивне захворювання легень, бронхіальна астма, туберкульоз легень, бронхоектатична хвороба, пневмонії, пневмоконіози, злякисні пухлини легень і бронхів, лівошлуночкова серцева недостатність, синдром постназального затікання, гастроезофагеальна рефлюксна хвороба).
18. **КРОВОХАРКАННЯ** (туберкульоз легень, злякисні пухлини бронхів і легень, пневмонії, бронхоектатична хвороба, абсцес легені, мітральний стеноз, інфаркт легені).
19. **ЛЕГЕНЕВИЙ ІНФІЛЬТРАТ** (пневмонії, інфільтративний туберкульоз легень, еозинофільний легеневий інфільтрат, інфаркт та рак легень, доброякісні пухлини легень, саркоїдоз легень, вогнищевий пневмосклероз).
20. **ЛІМФАДЕНОПАТІЯ** (туберкульоз, саркоїдоз, інфекційний мононуклеоз, системні захворювання сполучної тканини, метастатичне ураження, гострі і хронічні лімфоїдні та міелоїдні лейкемії, хвороба Ходжкіна, неходжкінські злякисні лімфоми, реактивний лімфаденіт, сепсис, ВІЛ-інфекція).
21. **ЛИХОМАНКА** (ревматоїдний артрит, інфекційний ендокардит, злякисні новоутворення, в тому числі, лейкемії, лімфоми, мієломна хвороба, лімфогранулематоз, сепсис, туберкульоз, системні захворювання сполучної тканини, вузликівий поліартеріїт, гнійний холангіт, абсцеси внутрішніх органів, хвороба Крона, гнійний пієлонефрит).
22. **НАБРЯКОВИЙ СИНДРОМ** (венозні набряки: хронічна венозна недостатність, порушення венозного відтоку, тромбофлебіт глибоких вен; лімфатичні набряки: запальні, обструктивні; жирові, ортостатичні та ідіопатичні; при ураженні кістково-м'язової системи: артрити, тендовагініти; нефротичний синдром, захворювання серцево-судинної системи з розвитком серцевої недостатності, захворювання печінки, зокрема, цироз печінки та інші гіпопротеїнемічні стани: ексудативна ентеропатія, синдром мальабсорбції, аліментарні і кахектичні набряки; набряки, зумовлені прийомом лікарських засобів та ендокринні захворювання: гіпотиреоз).

23. **НЕПРИТОМНІСТЬ**(кардіогенні причини: зокрема, при структурній патології – клапанні вади серця, в т.ч. стеноз гирла аорти, гіпертрофічна кардіоміопатія, перикардит/тампонада серця, дисфункція протезу клапана, розшарування аорти, висока легенева артеріальна гіпертензія, тромбоемболія легеневої артерії; аритмогенні: пароксизмальні порушення серцевого ритму, дисфункція синусового вузла, високоступенева атріовентрикулярна блокада, дисфункція штучного водія ритму; рефлекторні, в тому числі вазовагальні, ситуаційні, при подразненні каротидного синусу та внаслідок ортостатичної гіпотензії).
24. **НЕФРОТИЧНИЙ СИНДРОМ** (гострий та хронічний гломерулонефрит, амілоїдоз нирок, діабетична нефропатія, мієломна хвороба).
25. **ОЛІГОАНУРІЯ** (преренальна, ренальна, постренальна).
26. **ПЕЧІЯ** (гастроезофагеальна рефлюксна хвороба, хронічний гастрит, необстежена диспепсія, пептична виразка шлунку та дванадцятипалої кишки).
27. **ПОРТАЛЬНА ГІПЕРТЕНЗІЯ** (хронічні вірусні гепатити, цироз та пухлини печінки, правошлуночкова серцева недостатність, в т.ч. при констриктивному перикардії, тромбоз печінкових вен, тромбоз ворітної вени або її гілок, тромбоз, стеноз, облітерація нижньої порожнистої вени на рівні або вище печінкових вен, тощо).
28. **ПОРУШЕННЯ СЕРЦЕВОГО РИТМУ** (екстрасистолія, фібриляція та тріпотіння передсердь, пароксизмальна тахікардія).
29. **СЕЧОВИЙ СИНДРОМ** (гострий та хронічний гломерулонефрит, сечокам'яна хвороба, тубулоінтерстиціальні захворювання нирок, пієлонефрит, діабетична нефропатія, інфаркт нирки, туберкульоз нирки, гіпернефрома, цистит, уретрит, геморагічний васкуліт).
30. **СУГЛОБОВИЙ СИНДРОМ** (ревматоїдний артрит, остеоартроз, анкілозивний спондилоартрит, реактивний артрит, подагра, системний червоний вовчак, системна склеродермія, гостра ревматична лихоманка).
31. **СХУДНЕННЯ** (онкологічні захворювання, системний червоний вовчак, вузликовий поліартеріїт, захворювання травного тракту, легень, в тому числі туберкульоз, серцево-судинної системи, аліментарне та психогенне схуднення, ВІЛ-інфекція).
32. **ТРИВАЛИЙ ДІАРЕЙНИЙ СИНДРОМ** (хронічний атрофічний гастрит, хвороба оперованого шлунку, синдром Золлінгера-Еллісона, хвороба Крона, неспецифічний виразковий коліт, целіакія, хвороба Уіппла, синдром надмірного бактеріального росту в тонкій кишці, харчове несприйняття, синдром подразненої кишки, хронічний панкреатит, діабетична ентеропатія, амілоїдоз, синдром набутого імунodefіциту).
33. **ЦІАНОЗ ДИФУЗНИЙ ТА ЛОКАЛЬНИЙ** (захвоювання легень та серця, в тому числі при вроджених вадах серця в стані синдрому Ейзенменгера та набутих вадах серця – мітральний стеноз, недостатність трикуспідального клапана, серцева і дихальна недостатність та при утворенні патологічного гемоглобіну).
34. **ШЛУНКОВО-КИШКОВА КРОВОТЕЧА** (варикозне розширення вен стравоходу, ерозії шлунку, виразкова хвороба та інші виразки шлунку і дванадцятипалої кишки, злоякісні пухлини, неспецифічний виразковий коліт, геморагічний васкуліт, геморой).
35. **ШУМ У СЕРЦІ** (вроджені вади серця: дефект міжшлуночкової перегородки, дефект міжпередсердної перегородки, відкрита артеріальна протока, коарктація аорти; набуті вади серця: мітральний стеноз, недостатність мітрального клапана (органічна та відносна), пролапс мітрального клапану, стеноз гирла аорти, недостатність аортального клапана, гіпертрофічна кардіоміопатія, недостатність тристулкового клапана (органічна та відносна), невинний систолічний шум у осіб молодого віку).

Список 2 (захворювання)

Захворювання серцево-судинної системи

1. Есенціальна артеріальна гіпертензія (гіпертонічна хвороба).
1. Вторинні (симптоматичні) артеріальні гіпертензії:

- ниркові (реноваскулярні, ренопаренхіматозні);
 - ендокринні (синдром і хвороба Іценко-Кушинга, феохромоцитома, первинний гіперальдостеронізм, тиреотоксикоз);
 - коарктація аорти;
 - ізольована систолічна артеріальна гіпертензія;
 - артеріальна гіпертензія при вагітності;
2. Нейроциркуляторна дистонія.
 3. Атеросклероз.
 4. Хронічні форми ішемічної хвороби серця.
 5. Гострий коронарний синдром (нестабільна стенокардія, гострий інфаркт міокарда).
 6. Перикардити.
 7. Легеневе серце.
 8. Набуті вади серця: мітрального, аортального та трикуспідального клапанів, комбіновані мітральні та аортальні вади.
 9. Вроджені вади серця: дефект міжпередсердної, міжшлуночкової перегородки, відкрита артеріальна протока, коарктація аорти.
 10. Інфекційний ендокардит.
 11. Міокардити та кардіоміопатії.
 12. Тромбоемболія легеневої артерії.
 13. Порушення серцевого ритму.
 14. Порушення провідності серця.
 15. Серцева недостатність.

Хвороби органів дихання

1. Хронічне обструктивне захворювання легень.
2. Бронхіальна астма.
3. Пневмонії.
4. Плеврити.
5. Інфекційно-деструктивні захворювання легень.
6. Дихальна недостатність.

Хвороби органів травлення

1. Хронічні езофагіти та гастроезофагеальна рефлюксна хвороба.
2. Функціональні порушення шлунку, жовчного міхура, жовчовивідних шляхів і кишковика.
3. Хронічні гастрити та дуоденіти.
4. Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки.
5. Целиакія та інші ентеропатії.
6. Неспецифічний виразковий коліт, хвороба Крона.
7. Жовчнокам'яна хвороба; хронічний холецистит.
8. Хронічні гепатити.
9. Цирози печінки.
10. Хронічні панкреатити.

Хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини

1. Остеоартроз.
2. Системний червоний вовчак.
3. Системна склеродермія.
4. Подагра.
5. Реактивні артрити.
6. Гостра ревматична лихоманка.
7. Ревматоїдний артрит.
8. Дерматоміозит/поліоміозит.
9. Анкілозивний спондилоартрит.

10. Системні васкуліти (гіперсенситивний та геморагічний васкуліти, вузликовий поліартеріїт).

Хвороби органів сечовидільної системи

1. Пієлонефрити.
2. Тубуло-інтерстиціальний нефрит.
3. Гострі та хронічні гломерулонефрити.
4. Амілоїдоз нирок.
5. Нефротичний синдром.
6. Хронічна хвороба нирок.

Список 3 (лабораторні та інструментальні методи дослідження)

1. Адренкортикотропний гормон, кортизол, альдостерон та ренін крові
2. Аналіз плевральної рідини
3. Аналіз асцитичної рідини
4. Аналіз синовіальної рідини
5. Аналіз сечі на діастазу
6. Аналіз сечі за Нечипоренком
7. Аналіз сечі за Зимницьким
8. Біохімічні маркери некрозу міокарда, Д-димер
9. Біохімічні показники обміну заліза сироватки крові.
10. Гострофазові показники крові, загальний білок крові та його фракції.
11. Загальний аналіз крові.
12. Загальний аналіз сечі, тест на мікроальбумінурію.
13. Загальний аналіз стернального пунктату
14. Загальний аналіз мокротиння
15. Загальний імунологічний профіль крові
16. Електроліти крові
17. Імуноферментне, імунохімічне, молекулярно-біологічне дослідження крові
18. Кетонів тіла крові та сечі, йодурія.
19. Коагулограма
20. Копроцитограма
21. Креатинін і сечовина крові, швидкість клубочкової фільтрації
22. Ліпідний спектр крові
23. Лужна фосфатаза, альфа-амілаза крові
24. Маркери вірусних гепатитів
25. Метанефрини у сечі
26. Мікробіологічне дослідження біологічних рідин та виділень
27. Показники кислотно-основного стану крові
28. Серологічні реакції при аутоімунних захворюваннях
29. Сечова кислота крові
30. Тест толерантності до глюкози, глікемічний профіль, С-пептид, глікований гемоглобін, фруктозамін
31. Трансамінази крові, загальний білірубін та його фракції
32. ТТГ, Т₄, Т₃, антитіла до тиреопероксидази (АТПО), антитіла до рецепторів ТТГ, антитіла до тиреоглобуліну
33. Фекальна еластаза-1
34. Дихальні тести з 13С-сечовиною, 13С-тригліцидами, 13С-крохмалем, 13С-лактозою та дихальні водневі тести з глюкозою і лактулозою
35. Дослідження функції зовнішнього дихання
36. Дослідження жовчі
37. Електрокардіографічне дослідження
38. Ехокардіографія

39. Ендоскопічне дослідження бронхів
40. Ендоскопічне дослідження травного тракту
41. Проби з дозованим фізичним навантаженням
42. Променеве дослідження органів черевної порожнини
43. Променеве дослідження органів грудної порожнини
44. Променеве дослідження сечостатевої системи
45. Променеве дослідження черепа, кісток та суглобів
46. Сонографія, сканування щитоподібної залози
47. Рентгенконтрастна ангіографія
48. рН-метрія шлунку, стравоходу
49. Цитологічне дослідження біоптату лімфатичного вузла.

Список 4 (НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ)

- Аддісонічний криз
- Гіпертензивний криз
- Гострий коронарний синдром
- Гостра серцева недостатність
- Гостра дихальна недостатність
- Гостра печінкова енцефалопатія
- Гостре пошкодження нирок
- Зупинка кровообігу і дихання
- Коми
- Кровотечі (стравохідна і шлунково-кишкова)
- набряк Квінке/набряк гортані
- Пароксизмальні порушення серцевого ритму і порушення провідності серця (пароксизмальна тахікардія та фібриляція/тріпотіння передсердь, високостепеневі атріовентрикулярні блокади, синдром Морганьї-Едемса-Стокса)
- Спонтанний пневмоторакс
- Тампонада серця
- Тиреотоксичний криз
- Тромбоемболія легеневої артерії
- Синкопе
- Шоки

Список 5 (МЕДИЧНІ МАНПУЛЯЦІЇ)

1. Проводити ін'єкції лікарських речовин (підшкірні, внутрішньом'язові, внутрішньовенні струменеві та крапельні).
2. Визначати групу крові.
3. Вимірювати артеріальний тиск
4. Реєструвати ЕКГ у 12 відведеннях
5. Виконувати штучну вентиляцію легень та проводити непрямий масаж серця
6. Проводити катетеризацію сечового міхура м'яким катетером
7. Проводити ін'єкції лікарських речовин
8. Визначати групу крові

Список 6

ЗНАТИ КЛІНІЧНУ ФАРМАКОЛОГІЮ ОСНОВНИХ ГРУП МЕДИКАМЕНТОЗНИХ ПРЕПАРАТІВ

1. Антибактеріальних
2. α і β - адреностимуляторів
3. Відхаркувальних

4. Гемостатиків
5. Інгібіторів протонної помпи
6. H₂-гістаміноблокаторів
7. Пероральних цукрознижувальних засобів та препаратів інсуліну, тироксину, похідних імідазолу
8. Препаратів заліза
9. Холінолітиків

«0» варіант екзаменаційного білету

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр

Галузь знань: 22 Охорона здоров'я

спеціальність 221 Стоматологія

Навчальна дисципліна – **«ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА, У ТОМУ ЧИСЛІ КЛІНІЧНА ФАРМАКОЛОГІЯ, КЛІНІЧНА ІМУНОЛОГІЯ ТА АЛЕРГОЛОГІЯ, ПРОФЕСІЙНІ ХВОРОБИ»**

Варіант № 0

1. Подагра. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Особливості суглобового синдрому та ураження внутрішніх органів. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність. – **максимальна кількість балів – 20.**
2. Класифікація серцевих глікозидів. Принципи дозування. Кардіальні та некардіальні ефекти серцевих глікозидів. Показання до призначення. – **максимальна кількість балів – 20.**
3. **Практичний навик:** алгоритм катеризації сечового міхура м'яким катетором. – **максимальна кількість балів – 20.**
4. **Ситуаційна задача:** Хвора 82 років, поступила у відділення кардіологічної реанімації із скаргами на гострий біль за грудиною, відчуття браку повітря, слабкість. При рентгенологічному дослідженні органів грудної порожнини поперечний розмір тіні серця збільшений, форма тіні трикутна із закругленими кардіодіафрагмальними кутами. Скорочення серця малої амплітуди, аритмічні. Попередній діагноз? З якими захворюваннями необхідно проводити диференційну діагностику? Яке лікування даного захворювання? – **максимальна кількість балів – 20.**

*Затверджено на засіданні кафедри «терапевтичних та хірургічних дисциплін»,
протокол № ___ від «__» _____ 2022 р.*

Завідувач кафедри

професор Зак М.Ю.

Екзаменатор

професор Зак М.Ю.

Приклад підсумкової контрольної роботи за блоком 1

Вирішення задач Крок-2

1. У хворої після підняття важкої сумки раптово з'явився гострий біль у попереку. Рухи в

хребті обмежені. Не викликається ахілловий рефлекс зліва, з'явилась анестезія больової чутливості на зовнішній поверхні лівої гомілки. Яке захворювання запідозрите?

- A* Попереково-крижовий радикуліт
- B* Люмбаго
- C* Люмбалгія
- D* Неврит стегнового нерва
- E* Спінальний арахноїдит

2. У хворої з вираженим менінгеальним синдромом, петехіальними висипаннями на шкірі, ознобом, температурою тіла 39(С, запальними змінами в периферичній крові та нейтрофільним плеоцитозом в лікворі діагностовано гнійний менінгіт. Який із наявних синдромів у хворої має вирішальне значення для постановки діагнозу менінгіту?

- A* Нейтрофільний плеоцитоз
- B* Петехіальні висипання на шкірі
- C* Менінгеальний синдром
- D* Підвищення температури тіла
- E* Запальні зміни в крові

3. У хворого 60 років 2 дні турбували сильні болі в правій руці. На 3-й день з'явилися пухирцеві висипання у вигляді ланцюжка на шкірі плеча, передпліччя та кисті. Чутливість в ділянці висипань знижена. Яке захворювання можна діагностувати?

- A* Герпетичний гангліоніт
- B* Дерматит
- C* Шийно-грудний радикуліт
- D* Псоріаз
- E* Алергія

4. У хворого 70 років після переохолодження виникли сильні болі в лівій половині голови в ділянці лоба та лівого ока. Через 3 дні на фоні підвищеної температури тіла до 37,6(С з'явилися пухирцеві висипання на чолі зліва та лівій верхній повіці. Яке захворювання можна діагностувати?

- A* Герпетичний гангліоніт
- B* Невралгія трійчастого нерва
- C* Холодова алергія
- D* Алергічний Дерматит
- E* Неврит трійчастого нерва

5. У хворого на фоні пекучого оперізувального болю в правій половині грудної клітки з'явилися на шкірі пухирцеві висипання у вигляді ланцюжка в середньогрудному відділі справа. Про яке захворювання слід думати?

- A* Герпетичний грудний гангліоніт
- B* Грудний радикуліт
- C* Вертеброгенна торакалгія
- D* Міжреберна невралгія
- E* Міалгія

6. У хворого, що отримав травму з переломом ключиці, з'явився в'ялий атрофічний параліч правої руки з порушенням всіх видів чутливості в ній. Про яке захворювання слід думати?

- A* Плексит плечового сплетення
- B* Шийно-грудний радикуліт

- C* Синдром кубітального каналу
- D* Цервікоторакалгія
- E* Поліневрит

7. Хворий з синдромом Моргані-Едем – Стокса під час підйому по сходах втратив свідомість. Шкіра бліда, зіниці широкі, клоніко – тонічні судоми, грудна клітина нерухома. Діагноз:

- A* Клінічна смерть
- B* Соціальна смерть
- C* Преагонія
- D* Агонія
- E* Біологічна смерть

8. Молода жінка втратила за 3 місяці 8 кг ваги, скаржиться на серцебиття, потовщення ший, відчуття “комка” при ковтанні, дратливість, тремтіння пальців рук, випинання очей, субфебрильну температуру. Найбільш вірогідний попередній діагноз?

- A* Тиреотоксикоз
- B* Істерія.
- C* Пухлина мозоку.
- D* Хроніосепсис.
- E* Ревматизм.

9. 25-річна жінка півроку тому перенесла аборт. скаржиться на зникнення апетиту, слабкість, артралгії, через два тижні з'явився темний колір сечі, та жовтяниця, на тлі якої загальний стан продовжує погіршуватись. Заподозрений вірусний гепатит. Який з маркерів вірусного гепатиту ймовірніше буде позитивним у хворої?

- A* Anti-HBc IgM.
- B* Anti-HEV IgM.
- C* Anti-CMV IgM.
- D* Anti-HBs
- E* Anti-HAV IgM

10. У хворого 37 років, через 2 доби після дорізу телиці, з'явилась пляма на руці, яка за добу перетворилась на пустулу з чорним дном, безболісну при дотику, з вінцем дочірніх везикул по периферії. На руці та плечі безболісний набряк. Підвищилась до 39 0 температура тіла. Пульс-100, АТ-95/60, ЧД-30 за хвилину. Який діагноз є найбільш ймовірним?

- A* Сибірка
- B* Чума
- C* Туляремія
- D* Бруцельоз
- E* Опрізуючий герпес

I так 30 задач з наступним розбором типових помилок.

Приклад підсумкової контрольної роботи за блоком 2

Вирішення задач Крок-2

1. Хвора 82 років, поступила у відділення кардіологічної реанімації із скаргами на гострий біль за грудиною, відчуття браку повітря, слабкість. При рентгенологічному дослідженні органів грудної порожнини поперечний розмір тіні серця збільшений,

форма тіні трикутна із закругленими кардіодіафрагмальними кутами. Скорочення серця малої амплітуди, аритмічні. Виявлені рентгенологічні ознаки з найбільшою ймовірністю відповідають:

- A* Ексудативному перикардиту
- B* Артальному стенозу
- C* Триаді Фалло
- D* Ділятаційній кардіоміопатії
- E* Міокардит

2. Хворий 52 років скаржиться на затруднення проходження їжі. Вперше дисфагічні явища помітив 6 місяців тому. За останні два місяці вони підсилились. У момент затримки у стравоході щільної їжі виникають болі за грудиною. При огляді змін у внутрішніх органах не виявлено. В аналізі крові: лейкоцитоз 11.10^9 без змін у формулі, ШОЕ 57 мм/год. У сечі – сліди білка. Під час рентгенологічного дослідження стравоходу у фазі „тугого наповнення” визначається звуження просвіту стравоходу у середній третині протягом 6 см. На передній стінці виявляється дефект наповнення з нерівними контурами, задня стінка на цьому рівні нерівна. Верхня третина грудного відділу незначно розширена, має чіткі контури. Нижня третина стравоходу не змінена. Клініко-рентгенологічний діагноз?

- A* Рак стравоходу
- B* Варикозне розширення вен стравоходу
- C* Рубцове звуження стравоходу
- D* Ахалазія стравоходу
- E* Спазм стравоходу

3. Жінка 27 років пред'являє скарги на задуху, біль в ділянці серця, серцебиття, кашель. Тони серця аритмічні, 1 тон на верхівці хлопаючий. При рентгенівському дослідженні легеневий малюнок підсилений за рахунок венозного застою. Корені легень розширені, безструктурні. Середина тінь збільшена, по лівому контуру випинається дуга легеневої артерії. В першому косому положенні ретрокардіальний простір звужений збільшеним левим передсердям, яке зміщує стравохід назад по дузі малого радіусу. В другому косому положенні виявляється збільшення дуги правого шлуночка. Аорта не змінена. Найбільш ймовірне заключення?

- A* Мітральний стеноз
- B* Недостатність аортального клапану
- C* Кардіоміопатія
- D* Аневризма аорти
- E* Тетрада Фалло

4. Хворий 17 років на призовній комісії поскаржився на шум в ухах, який підсилюється при фізичному навантаженні. АТ 150/30 мм рт ст, вислуховується діастолічний шум над аортою. На обзорній рентгенограмі, тінь серця аортальної конфігурації, збільшені дуга аорти та лівого шлуночка. Легеневий малюнок не змінений. Пульсація аорти підсилена. Виявлені рентгенологічні зміни найбільш ймовірно відповідають:

- A* Аортальна недостатність
- B* Атеросклерозу аорти
- C* Гіпертонічній хворобі
- D* Декстрапозиції аорти
- E* Коарктації аорти

5. Чоловіка 42 років турбують стискаючі болі за грудиною, серцебиття. Останнім часом посилилась задишка при фізичному навантаженні, з'явилися напади ядухи вночі.

Інтенсивний систолічний шум з епіцентром по лівому краю грудини не проводиться на судини шиї, II тон збережений. За даними ехокардіографії: різко виражена гіпертрофія верхньої третини міжшлуночкової перетинки, лівий шлуночок звичайних розмірів, фракція його викиду ? 65 %. Прогресування серцевої недостатності у хворого обумовлено

- A* Діастолічною дисфункцією лівого шлуночка
- B* Систолічною дисфункцією лівого шлуночка
- C* Лівопередсердною недостатністю
- D* Систолічною дисфункцією правого шлуночка
- E* Легеневою артеріальною гіпертензією

6. У спортсмена 20 років при ехокардіографічному дослідженні виявлено маленький дефект у м'язовій частині міжшлуночкової перетинки зі скидом крові зліва направо. Які дані попереднього клінічного обстеження могли б свідчити про таку ваду серця?

- A* Грубий систолічний шум по лівому краю грудини
- B* Дифузний ціаноз при фізичному навантаженні
- C* Акцент II тону над легеневою артерією
- D* Пальці – “барабанні палички”
- E* Епігастральна пульсація правого шлуночка

7. У наркомана 26 років протягом 2-х місяців підвищується температура тіла до 38-39(С, з'явилися задишка, набряки ніг. Визначається позитивний венний пульс, пульсація печінки. Над нижньою частиною грудини вислуховується голосистолічний шум, що посилюється під час вдиху. Необхідне ехокардіографічне дослідження для діагностики

- A* Недостатності тристулкового клапана
- B* Недостатності клапана аорти
- C* Ексудативного перикардиту
- D* Недостатності мітрального клапана
- E* Недостатності клапана легеневої артерії

8. Жінка 22 років відмічає швидку втомлюваність. З раннього дитинства лікарі вислуховували у неї шум в ділянці серця. Пульс 87/хв, ритмічний. АТ 95/60 мм рт.ст. Перкуторні межі серця не змінені. Систолічний шум найкраще чути у II міжребер'ї зліва від грудини, II тон ослаблений. На рентгенограмі грудної клітки – розширення стовбура і лівої гілки легеневої артерії. Найімовірніше у хворої

- A* Стеноз легеневої артерії
- B* Стеноз вічка аорти
- C* Функціональний систолічний шум
- D* Проплапс мітрального клапана
- E* Недостатність клапана легеневої артерії

9. Жінка 35 років доставлена зі скаргами на сильний розлитий біль по всьому животу, нудоту, блювання. Погіршення стану настало за 2 дні до госпіталізації, коли на шкірі кінцівок виник дрібнокрапчаста геморагічна висипка, виникли переймоподібні болі в животі, кров'янисті виділення з прямої кишки. За 2 тижні до цього перенесла гостру вірусну інфекцію. Об'єктивно: АТ 90/60 мм рт. ст., ЧСС ? 95/хв, живіт при пальпації напружений, є симптоми подразнення очеревини. При дослідженні крові спостерігаються нейтрофільний лейкоцитоз та еозинофілія, зменшення кількості еритроцитів та гемоглобіну. Який діагноз можна встановити у хворої?

- A* Геморагічний васкуліт
- B* Гемофілія

- C* Тромбоцитопенічна пурпура
- D* Хвороба Крона
- E* Гемороїдальна кровотеча

10. Хворий 50 років скаржиться на різку слабкість, запаморочення, плями на шкірі. Місяць тому назад хворів на ангіну, лікувався самостійно антибіотиками. Об'єктивно: загальний стан важкий, шкіра та слизові оболонки бліді. На шкірі обличчя та тулуба плями різного розміру, синього та коричневого кольору. При пальпації живіт безболісний, печінка +1,5 см виступає з-під краю правої реберної дуги. Загальний аналіз крові: ЕР - $1,2 \cdot 10^{12}/л$, Нв - 50 г/л, КП 0,70, тромбоцити - $2 \cdot 10^9/л$, анізопойкілоцитоз. ШОЕ - 55 мм/год. Який попередній діагноз ?

- A* Тромбоцитопенічна пурпура
- B* Геморагічний васкуліт, абдомінальна форма
- C* Гостра постгеморагічна анемія
- D* Мієломна хвороба
- E* Гемофілія

11. У хворого 65 років скарги на задишку, сильний кашель з невеликою кількістю харкотиння з прожилками крові, схуднення, $T_{0} 37,2$, втрата апетиту, слабкість. Хворіє багато років, стан погіршився рік тому, а задишка з'явилась 3 тижні тому. Все життя палить, працює столяром. Об-но: нормальної тілобудови, виснажений. Западіння правої половини грудної клітки, обмеження екскурсії, участь додаткової мускулатури в диханні, число дихань 22 за хв. Перкуторно над правою верхньою часткою, аускультативно : дихання відсутнє, на всьому протязі везикулярне жорстке. На Rtg ОГК: верхня права частка зменшена в розмірах, над нею гомогенне затемнення, пов'язане з коренем, корінь деформований, органи межистіння дещо зміщені вправо. Який діагноз найбільш вірогідний?

- A* Обтураційний ателектаз легень
- B* Пневмоторакс
- C* Саркоїдоз легень
- D* Туберкульоз легень
- E* Фіброзуєчий альвеоліт

12. У хворого 20 років під час спортивного тренування раптово з'явилися напад задишки, інтенсивний колючий біль в грудях справа і кашель. Об-но: хворий сидить у ліжку, блідий. Грудна клітка симетрична, обмежена екскурсія правої половини, число дихань 22 за хв. Над правою половиною грудної клітки перкуторний звук з тимпанічним відтінком, над лівою – ясний легеневий. Аускультативно справа різко ослаблене везикулярне дихання, при пальпації там же значно ослаблене голосове тремтіння. На Rtg ОГК: справа ясне поле без легеневого малюнка, легень зменшена, лежить ближче до кореня, органи межистіння зміщені в ліво. Який діагноз найбільш вірогідний?

- A* Спонтанний пневмоторакс
- B* Гостра пневмонія
- C* Інфаркт легені
- D* Міжреберна невралгія
- E* Тромбоемболія дрібних гілок легеневої артерії

I так 30 задач з наступним розбором типових помилок.

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

а) лекції, б) практичні заняття, в) самостійна робота студентів, г) консультації.

Тематичні плани лекцій, практичних занять та СРС розкривають проблемні питання відповідних розділів внутрішньої медицини. У лекційному курсі максимально використовуються дидактичні засоби (мультимедійні презентації, слайди, учбові кінофільми, демонстрацію тематичних хворих). Лекційний та практичний етапи навчання студентів складаються, переважно, таким чином, щоб лекції або передували відповідним практичним заняттям, та при ротації тематичних розділів, читались одним блоком.

Практичні заняття проводяться на клінічній базі кафедри. Методика організації практичних занять з внутрішньої медицини передбачає необхідність:

- зробити студента учасником процесу надання медичної допомоги пацієнтам від моменту їх госпіталізації, обстеження, постановки діагнозу, лікування до виписки зі стаціонару;
- оволодіти професійними практичними навичками; навичками роботи в команді студентів, лікарів, інших учасників процесу надання медичної допомоги;
- сформувати у студента, як у майбутнього фахівця, розуміння відповідальності за рівень своєї підготовки, її удосконалення протягом навчання і професійної діяльності.

Для реалізації зазначеного необхідно на першому занятті відповідного розділу студенту надається детальний план роботи в клініці та забезпечити умови для його реалізації. Цей план повинен включати:

- дослідження, які має засвоїти студент (або ознайомитись);
- алгоритми (протоколи) обстежень, постановки діагнозу, лікування, профілактики відповідно до стандартів доказової медицини;
- курацію пацієнтів, яку має здійснювати студент протягом циклу;
- доповіді історії хвороби пацієнта у навчальній групі, на клінічних обходах, практичних конференціях.

Курація пацієнта передбачає:

- 1) з'ясування скарг хворого, анамнезу захворювання та життя, проведення опитування за органами та системами;
- 2) проведення фізикального обстеження хворого та визначення основних симптомів захворювання;
- 3) аналіз даних лабораторного та інструментального обстеження;
- 4) формулювання діагнозу;
- 5) призначення лікування;
- 6) визначення заходів первинної та вторинної профілактики;
- 7) доповідь результатів обстеження хворого командою студентів у навчальній групі, розбір під керівництвом викладача правильності встановлення діагнозу, диференційного діагнозу, призначеного обстеження, лікувальної тактики, оцінки прогнозу та працездатності, профілактики.

На практичних заняттях студентам рекомендується вести протоколи, в які необхідно вносити короткі відомості про хворих, обстежених під час практичного заняття, діагноз, план обстеження та призначене лікування.

СРС та індивідуальна робота студентів складає 30-56% у навчальному плані. Вона включає:

- ✓ доаудиторну та позааудиторну підготовку студентів з питань курсу дисципліни;
- ✓ роботу студентів у відділеннях на клінічній базі кафедри, у тому числі у лабораторіях та відділеннях (кабінетах) функціональної діагностики, інтерпретацію даних лабораторних та інструментальних методів дослідження при внутрішній патології у позааудиторний час;
- ✓ засвоєння практичних навичок за допомогою роботи з хворими;

- ✓ індивідуальну СРС (виступ на науково-практичній конференції клініки, написання статей, доповідь реферату на практичному занятті, участь у роботі студентського гуртка, олімпіадах з дисципліни тощо);
- ✓ роботу в комп'ютерному класі по підготовці до іспиту Крок-2;
- ✓ опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять.

Викладачі кафедри забезпечують можливість здійснювати СРС під час практичних занять та проводять контроль та оцінку її виконання. Теми, що винесені на самостійне опрацювання, оцінюються під час підсумкового контролю.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Рекомендовано проводити практичні заняття з включенням:

- 1) контролю початкового рівня знань за допомогою тестів;
- 2) опитування студентів за темою заняття;
- 3) ведення 1-2 хворих з захворюваннями та станами, що відповідають тематиці заняття, з наступним обговоренням правильності встановлення діагнозу, диференціальної діагностики та лікувальних заходів із застосуванням засад доказової медицини і у відповідності до Національних та Європейських настанов і протоколів;
- 4) розгляду результатів додаткових методів дослідження (лабораторних та інструментальних), які застосовуються при діагностиці і проведенні диференційного діагнозу, розгляд яких передбачений темою практичного заняття;
- 5) контролю кінцевого рівня знань за тестовими завданнями, складеними у форматі Крок-2.

Засвоєння теми (**поточний контроль**) контролюється на практичному занятті відповідно до конкретних цілей, засвоєння змістових розділів – на практичних підсумкових заняттях. Рекомендується застосовувати такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: комп'ютерні тести, розв'язання ситуаційних задач, проведення лабораторних досліджень і трактування та оцінка їх результатів, аналіз і оцінка результатів інструментальних досліджень і параметрів, що характеризують функції організму людини, контроль засвоєння практичних навичок.

Поточний контроль здійснюється викладачем академічної групи після засвоєння студентами кожної теми дисципліни та виставляються оцінки з використанням 200-бальної шкали університету, яка відповідає 200-бальній шкалі ECTS.

Підсумкове заняття (ПЗ) – проводиться після логічно завершеної частини дисципліни, що складається з сукупності навчальних елементів робочої програми, яка поєднує усі види підготовки (теоретичної, практичної і т. ін.), елементи освітньо-професійної програми (навчальної дисципліни, усіх видів практик, атестації), що реалізуються відповідними формами навчального процесу. Кафедра забезпечує інформацією для підготовки до ПЗ на інформаційному стенді та на сайті кафедри такі матеріали:

- базові та якірні тестові завдання ЛП «Крок-2»;
- перелік теоретичних питань (у т.ч. питання із самостійної роботи);
- перелік практичних навичок;
- перелік препаратів, рецепти яких повинен виписувати студент;
- перелік облікових медичних документів;
- критерії оцінки знань і умінь студентів;
- графік відпрацювання студентами пропущених занять впродовж семестру.

Проведення підсумкового заняття :

1. Вирішення пакету тестових завдань за змістом навчального матеріалу, який включає наступне:

- базові тестові завдання з дисципліни, які охоплюють зміст навчального матеріалу підсумкового заняття у кількості **30 тестів**, що відповідають БД «Крок-2». Критерій оцінювання – **70,0%** вірно вирішених завдань; «склав» або «не склав»);

2. Оцінювання освоєння практичних навичок (критерії оцінювання – «виконав» або «не виконав»).

3. Під час оцінювання знань студента з теоретичних питань, а також питання для самостійної роботи, що входять до даного підсумкового заняття, студенту виставляється оцінка за багатобальною шкалою, як і оцінка за ПНД.

4. Завдання з практичної та професійної підготовки, що відображають уміння та навички під час curaції тематичних хворих, оцінювання результатів лабораторних та інструментальних методів досліджень та вибору лікувальної тактики, які визначені у переліку робочої програми дисципліни.

5. Завдання з діагностики та надання допомоги при невідкладних станах.

Підсумкове заняття приймається викладачем академічної групи. Форми проведення ПЗ мають бути стандартизованими і включати контроль усіх видів підготовки (теоретичної, практичної, самостійної і т. ін.), вирішення тестових завдань «Крок-2», передбачених робочою програмою дисципліни. На початку заняття студенти вирішують тестові завдання «Крок-2» у кількості 30 завдань, потім біля ліжка хворого викладач групи приймає практичні навички, які оцінюються «виконав», «не виконав», потім студенти пишуть письмову роботу, в кожному білеті містяться 5 теоретичних питань, в які входять питання винесені для самостійної роботи, після цього проводиться усна співбесіда зі студентом, після чого виставляється оцінка за ПЗ.

Підсумковий семестровий контроль проводиться після завершення семестру у формі підсумкової контрольної роботи (ПКР).

ПКР проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті семестру. До ПКР допускаються студенти, які за результатами поточного контролю набрали не менше 70 балів у осінньому семестрі та 40 балів у весняному семестрі. Максимальний бал в осінньому семестрі складає 120, у весняному – 80. На ПКР в осінньому семестрі студент може отримати від 50 до 80 балів, у весняному – від 30 до 40 (див. нижче таблицю).

Оцінювання індивідуальних завдань студента. На засіданні кафедри затверджено перелік індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з перевіркою на плагіат) та визначена кількість балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні (**не більше 10**). Бали за індивідуальні завдання одноразово нараховуються студентові тільки комісійно (комісія – зав. кафедри, завуч, викладач групи) лише за умов успішного їх виконання та захисту. В жодному разі загальна сума балів за ПНД не може перевищувати 120 балів.

Оцінювання самостійної роботи студентів. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час підсумкових занять та підсумкових контрольних робіт.

З метою оцінки результатів навчання з дисципліни проводиться **підсумковий контроль у формі екзамену, який рекомендовано для навчальних дисциплін, що є складовою інтегрованих тестових іспитів ЄДКІ та «Крок-2».** До екзамену допускаються лише студенти, яким зараховані обидві підсумкові контрольні роботи (за блоком 1 та 2) з дисципліни.

Екзамен з дисципліни «Внутрішня медицина, у тому числі клінічна фармакологія, клінічна імунологія та алергологія, професійні хвороби» - це процес, протягом якого перевіряються отримані за 5 курс:

- рівень теоретичних знань;
- розвиток творчого мислення;
- навички самостійної роботи;

- компетенції - вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

Кафедра забезпечує для підготовки до екзамену на інформаційному стенді та на сайті кафедри такі матеріали:

- базові та якірні тестові завдання «Крок»;
- перелік теоретичних питань (у т.ч. питання із самостійної роботи);
- перелік практичних навичок;
- перелік препаратів, рецепти яких повинен виписувати студент;
- критерії оцінки знань і умінь студентів;
- графік відпрацювання студентами пропущених занять впродовж семестру.

Проведення екзамену.

1. Оцінювання теоретичних знань за складеними на кафедрі білетами, які містять два теоретичних питання з розділів дисципліни, які вивчалися протягом навчального року.

2. Оцінювання засвоєння практичних навичок.

3. Оцінювання вирішення ситуаційної задачі.

Розподіл балів при оцінюванні - див. вище у прикладі екзаменаційного білету. Максимальна оцінка на екзамені – 80 балів, екзамен вважається складеним, якщо набрано не менше 50 балів (критерії оцінювання див. нижче за таблицею).

Розподіл балів, які отримують студенти

Як зазначено вище, в кожному блоці (семестрі) використовується 200-бальна шкала.

В першому блоці (в осінньому семестрі) на поточному контролі максимальна сума балів складає 120, мінімальна – 70.

У цьому семестрі 50 практичних занять (100 академічних годин).

Поточний контроль здійснюється на 49 практичних заняттях.

Відповідно, **максимальна оцінка на кожному поточному практичному занятті становить: 120 балів : 49 занять = 2,45 бала. Мінімальна оцінка – 70 балів : 49 занять = 1,43 бала.**

Оцінка нижче, ніж 1,43 бала, означає «незадовільно», заняття не зараховане і підлягає відпрацюванню в установленому порядку.

Підсумковий контроль (ПКР) здійснюється на останньому, 50-му, практичному занятті. За ПКР за блоком 1 студент може максимально отримати 80 балів. ПКР вважається зарахованою, якщо студент набрав не менше ніж 50 балів.

У другому блоці (у весняному семестрі), на поточному контролі максимальна сума балів складає 80, мінімальна – 40.

У цьому семестрі 35 практичних занять (70 академічних годин).

Поточний контроль здійснюється на 34 практичних заняттях.

Тобто, **максимальна оцінка на кожному поточному практичному занятті складає: 80 балів : 34 заняття = 2,35 бала, мінімальна – 40 балів : 34 заняття = 1,18 бала.**

Оцінка нижче, ніж 1,18 бала, означає «незадовільно», заняття не зараховане і підлягає відпрацюванню в установленому порядку.

ПКР за блоком 2 здійснюється на останньому, 35-му, практичному занятті. При цьому студент може максимально отримати 40 балів. Мінімальна позитивна оцінка – 30 балів.

На екзамені максимальна позитивна оцінка складає 80 балів, мінімальна – 50.

Оцінка успішності студента

Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
Блок 1	
Практичні заняття з 1 по 49	2,45 бала за кожне заняття
Разом за 49 занять	120
Підсумкова контрольна робота за блоком 1	80

(практичне заняття 50)	
Разом за блоком 1	200
Блок 2	
Практичні заняття з 1 по 34	2,35 бала за кожне заняття
Разом за 34 заняття	80
Підсумкова контрольна робота за блоком 2 (практичне заняття 35)	40
Разом за блоком 2	120
Екзамен	80
Разом за блоком 2 та екзаменом	200

Критерії оцінювання знань

Оцінкою 2,45 бала в осінньому семестрі (2,35 бала у весняному семестрі), 71-80 балів на ПКР в осінньому семестрі (38–40 балів у весняному семестрі) та 71-80 балів на іспиті (А за шкалою ECTS та 5 за національною шкалою) **відповідь студента оцінюється, якщо вона демонструє глибокі знання всіх теоретичних положень і вміння застосовувати теоретичний матеріал для практичного аналізу і не має ніяких неточностей.**

Оцінкою 1,94 бала в осінньому семестрі (1,77 бали у весняному семестрі), 61-70 балів на ПКР в осінньому семестрі (35–37 балів на ПКР у весняному семестрі) та 61-70 балів на іспиті (В та С за шкалою ECTS та 4 за національною шкалою) **відповідь оцінюється, якщо вона показує знання всіх теоретичних положень, вміння застосовувати їх практично, але допускаються деякі принципові неточності.**

Оцінкою 1,43 бала в осінньому семестрі (1,18 бала у весняному семестрі), 50-60 балів на ПКР в осінньому семестрі (30-34 бали на ПКР у весняному семестрі) та 50-60 балів на іспиті (D та E за шкалою ECTS та 3 за національною шкалою) **відповідь студента оцінюється за умови, що він знає головні теоретичні положення та може використати їх на практиці.**

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

7.1. Основна (базова)

1. Внутрішня медицина: Порадник лікарю загальної практики: навчальний посібник. / А.С. Свінцицький, О.О. Абрагамович, П.М. Боднар та ін.; За ред. проф. А.С. Свінцицького. – ВСВ «Медицина», 2014. – 1272 с. + 16с. кольоров. вкл.
2. Гастроентерологія. Підручник: У 2 Т. -Т.1 / за ред. проф Н.В Харченко., О.Я. Бабака. - Кіровоград: Поліум, 2016. - 488 с.
3. Гастроентерологія. Підручник: У 2 Т. -Т.2 / за ред. проф Н.В Харченко., О.Я. Бабака. - Кіровоград: Поліум, 2017. – 432 с.
4. Ендокринологія: підручник (П.М. Боднар, Г.П. Михальчишин, Ю.І. Комісаренко та ін.) За ред. професора П.М. Боднара, - Вид. 4, перероб. та доп. – Вінниця: Нова Книга, 2017. – 456 с.
5. Наказ МОЗ України від 27.06.2013 № 555 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічному обструктивному захворюванні легень». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та медичної реабілітації «Хронічне обструктивне захворювання легені».
6. Наказ МОЗ України від 08.10.2013 № 868 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при бронхіальній астмі». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Бронхіальна астма».

7. Наказ МОЗ України від 08.10.2013 № 866 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при неходжкінських лімфомах та лімфомі Ходжкіна». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Неходжкінські лімфоми та лімфома Ходжкіна».
8. Наказ МОЗ України від 31.10.2013 № 943 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при гастроєзофагеальній рефлюксній хворобі». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба».
9. Наказ МОЗ України від 15.01.2014 №34 «**Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги**». Уніфікований клінічний протокол екстреної медичної допомоги «Гострі отруєння», «Гемофілія», «Гіпертонічний криз», «Гіпертермія», «Гіповолемічний шок», «Гостра дихальна недостатність», «Раптова серцева смерть», «Тромбоемболія легеневої артерії».
10. Наказ МОЗ України від 03.09.2014 № 613 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при пептичній виразці шлунка та дванадцятипалої кишки». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки у дорослих».
11. Наказ МОЗ України від 06.11.2014 № 826 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічних неінфекційних гепатитах». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Неалкогольний стеатогепатит».
12. Наказ МОЗ України №1021 від 29.12.2014 «Уніфікований клінічний протокол первинної, екстреної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Цукровий діабет 1 типу у молодих людей та дорослих».
13. Наказ МОЗ України від 8.06.2015 №327 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при кашлі». Уніфікований клінічний протокол первинної медичної допомоги «Кашель у дорослих».
14. Наказ МОЗ України від 02.11.2015 № 709 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при залізодефіцитній анемії». Уніфікований клінічний протокол первинної та вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Залізодефіцитна анемія».
15. Наказ МОЗ України від 02.11.2015 № 710 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при множинній мієломі». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Множинна мієлома».
16. Наказ МОЗ України від 02.11.2015 № 711 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічному мієлоїдному лейкозі». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Хронічний мієлоїдний лейкоз».
17. Наказ МОЗ України від 11.02.2016 № 90 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при запальних захворюваннях кишечника». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Запальні захворювання кишечника (хвороба Крона, виразковий коліт)».
18. Наказ МОЗ України від 12.05.2016 № 439 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при хронічному лімфоїдному лейкозі». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Хронічний лімфоїдний лейкоз».

19. Наказ МОЗ України від 21.06.2016 №613 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при вірусному гепатиті В». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної, третинної (високоспеціалізованої) допомоги «Вірусний гепатит В у дорослих».
20. Наказ МОЗ України від 18.07.2016 №729 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при вірусному гепатиті С». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної, третинної (високоспеціалізованої) допомоги «Вірусний гепатит С у дорослих».
21. Уніфікований протокол надання медичної допомоги дорослим хворим на негоспітальну пневмонію. Негоспітальна пневмонія у дорослих осіб: етіологія, патогенез, класифікація, діагностика, антибактеріальна терапія та профілактика,- Київ, Національна академія медичних наук України- 2016.
22. Ендокринологія: учебник (П.Н. Боднар, Г.П. Михальчишин, Ю.И. Комиссаренко и др.) Под ред. профессора П.Н. Боднара, - Изд. 2, перераб. и дополн. – Винница: Нова Книга, 2016. – 488 с.
23. Davidson's Principles and Practice of Medicine 23rd Edition. Editors: Stuart Ralston, Ian Penman, Mark Strachan Richard Hobson. Elsevier. - 2018. – 1440p.
24. Endocrinology: textbook /Ed. by prof. Petro M. Bodnar.- 4th ed. updated – Vinnitsa: Nova Knyha, 2017. – 328 p.
25. Principles and Practice of Infectious Diseases. 2-Volume set / J.E. Bennet, R. Dolin, M.J. Blaser – 8-th edition : Saunders Publisher, 2014.
26. USMLE Step 2 CK Lecture Notes 2017: Internal Medicine (Kaplan Test Prep). - 2016. - Published by Kaplan Medical. - 474 pages.

7.2. Допоміжна

1. Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах "Вірусний гепатит С у дорослих", Київ – 2016.
2. Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Вірусний гепатит В (хронічний)», Київ – 2016.
3. Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах «Вірусний гепатит В. Позиція ВООЗ», Київ – 2016.
4. Алгоритми в практиці гастроентеролога // За редакцією О.Я.Бабака. – Київ: ТОВ «Бібліотека «Здоров'я України», 2015. – 162 с.
5. Внутрішня медицина. У 3 т. Т. 1 /За ред. проф. К.М. Амосової. – К.: Медицина, 2008. – 1056 с.
6. Внутрішня медицина. У 3 т. Т. 2 /А.С.Свінцицький, Л.Ф.Конопльова, Ю.І.Фещенко та ін.; За ред. проф. К.М. Амосової. – К.: Медицина, 2009. – 1088 с.
7. ВООЗ. Інформаційний бюлетень №387 лютий 2016р. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs387/>
8. Діагностика та лікування захворювань системи крові: Посібник [для студ. та лікарів-інтернів]: до 170-річчя Нац. мед. ун-ту ім. О.О.Богомольця / А.С.Свінцицький, С.А.Гусева, С.В.Скрипниченко, І.О.Родіонова. – К. : Медкнига, 2011. – 335 с.
9. Зак К.П., Тронько М.Д., Попова В.В., Бутенко А.К. Цукровий діабет, імунітет і цитокіни. Київ: Книга-плюс, 2014. – 500 с.
10. Класифікації захворювань органів травлення: довідник / за редакцією Н.В. Харченко / О.Я. Бабака, О.А. Голубовська, Н.Б. Губергріц, А.Е. Дорофєєв, Т.Д. Звягінцева, І.М. Скрипник, С.М. Ткач, Г.Д. Фадєєнко, Н.В. Харченко, М.Б. Щербиніна – Кіровоград: ПП «Поліум», 2015. – 54 с.
11. Клінічно-рентгенологічний атлас з діагностики захворювань легень: навчальний посібник / Л.Д. Тодоріко, І.О. Сем'янів, А.В. Бойко, В.П. Шаповалов. – Чернівці: Медуніверситет, 2014. – 342 с.

12. Наказ МОЗ України від 03.08.2012 № 600 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при диспепсії». Уніфікований клінічний протокол первинної медичної допомоги «Диспепсія».
13. Наказ МОЗ України №1118 від 21.12.2012 «Уніфікований клінічний протокол первинної та вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Цукровий діабет 2 типу».
14. Основи нефрології / за ред. М.О.Колесника. – К.: «Бібліотека «Здоров'я України», 2013. – 340 с.
15. Практикум з внутрішньої медицини: навч. пос. / К.М. Амосова, Л.Ф. Конопльова, Л.Л. Сидорова, Г.В. Мостбауер та ін. – К.: Український медичний вісник, 2012. – 416 с.
16. Стандарти надання медичної допомоги хворим з патологічними станами щитоподібної та прищитоподібних залоз в умовах дії негативних чинників довкілля (видання третє, розширене) / За ред. О.В. Камінського. – Харків: «Юрайт», 2017. – 312с.
17. Тодоріко Л.Д. Основні синдроми й методи обстеження в пульмонології та фтизіатрії : навчальний посібник / Л.Д. Тодоріко, А.В. Бойко. – Київ:Медкнига, 2013. – 432 с.
18. Тронько Н.Д., Соколова Л.К., Ковзун Е.И., Пастер И.П. Инсулинотерапия: вчера, сегодня, завтра. - К.: Медкнига, 2014. – 192с.
19. 100 избранных лекций по эндокринологии. / Под ред. Ю.И. Караченцева, А.В. Казакова, Н.А. Кравчун, И.М. Ильиной. – Х: 2014. – 948 с.
20. International Textbook of Diabetes Mellitus, 2 Volume Set. Ed. by R.A. Defronzo, E. Ferrannini, P. Zimmet, G. Alberti. 4th Edition, 2015. – 1228p.
21. Harrison's Endocrinology. Ed. by J. Larry Jameson, Mc Graw – Hill., New York, Chicago, Toronto. e.a. 4rd edition, 2016. - 608 p.
22. Williams Textbook of Endocrinology. Ed. by Henry M. Kronenberg, Shlomo Melmed, Kenneth S. Polonsky, P. Reed Larsen. Saunders. 13 edition, 2015. – 1936p.

7.3.Інформаційні ресурси

1. <https://www.aasld.org/>
2. <http://www.acc.org/guidelines#sort=%40foriginalz32xpostedz32xdate86069%20descending>
3. <https://www.asn-online.org/education/training/fellows/educational-resources.aspx#Guidelines>
4. www.brit-thoracic.org.uk/standards-of-care/guidelines
5. <https://cprguidelines.eu/>
6. <https://www.diabetes.org>
7. <https://www.escardio.org/Guidelines/Clinical-Practice-Guidelines>
8. <http://www.eagen.org/>
9. <http://www.ers-education.org/guidelines.aspx>
10. <http://www.enp-era-edta.org/#/44/page/home>
11. https://www.eular.org/recommendations_management.cfm
12. <http://www.european-renal-best-practice.org>
13. <http://www.esmo.org/Guidelines/Haematological-Malignancies>
14. <https://ehaweb.org/organization/committees/swg-unit/scientific-working-groups/structure-and-guidelines/>
15. <http://www.gastro.org/guidelines>
16. www.ginasthma.org
17. <http://goldcopd.org>
18. <http://inephrology.kiev.ua/>
19. http://www.ifp.kiev.ua/index_ukr.htm
20. <http://kdigo.org/home/guidelines/>
21. <http://mtd.dec.gov.ua/index.php/uk/>
22. <https://www.nice.org.uk>
23. <http://www.oxfordmedicaleducation.com/>
24. http://professional.heart.org/professional/GuidelinesStatements/UCM_316885_Guidelines-Statements.jsp

25. <https://www.rheumatology.org/Practice-Quality/Clinical-Support/Clinical-Practice-Guidelines><https://www.thoracic.org/statements/>
26. <http://www.strazhesko.org.ua/advice>
27. <https://www.thyroid.org>
28. <https://www.ueg.eu/guidelines/>
29. <http://ukrgastro.com.ua/>
30. Вебсайт Центру громадського здоров'я МОЗ України: <http://phc.org.ua/>
31. [Електронний ресурс]. – режим доступу <https://www.cdc.gov/>
32. Global AIDS Update [Electronic resource] / UNAIDS, 2016. – Access mode: http://www.unaids.org/sites/default/files/media_asset/global-AIDS-update2016_en.pdf